

Rabila Majjaanawa k’Isa Zaŋ yi riije

Eŋ urzi k’ono doŋ kun t’oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zaŋ yi riije. Adda mattup ette Zaŋ y’a ruute ti sulɗi doŋ Isa y’ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye ɗuwo. Wo soŋ y’a ruute a urzi k’untadi wo a urzi balɗiyadi ti diine doŋ unto. Isa yi kazita ti toogo a ɗuwo, y’an d’eliyo beeko a doŋ k’eeni wo yi d’isiyo sulɗi k’armika baadan.

Mattup Zaŋ yi riije ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono doŋ adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riije me. A eesiyo mattup ette, Zaŋ y’a ruute Isa yoŋ wede an yi waaku Ono geŋ, yoŋ Raa y’a iido ki siido, y’a-gime wedusu (Zaŋ 1.1,14). Isa y’aaze sulɗi k’armika baadan, kono ɗuwo an d’oyye yoŋ Wede k’Uttiyo, Raa yi ruute y’a t’igibo t’ume k’eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto geŋ, ɗuwo tuddan an ti-t’ihinte kono yode. Doŋ ongo an ziipe addan a Isa kono an zuune adda k’addan yoŋ Ulo Raa, wo doŋ soŋ an di y’ giigira. Wo ɗe Zaŋ y’a riije, y’ede: «Ono doŋ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d’ambe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y’umbe a sundi man, yi di t’ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zaŋ 20.31)

Raa yi kaza tuddi t'urzi k'Isa Almasi

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay geŋ, wedusu an yi waaku Ono geŋ ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono geŋ kane soo, wo wede an yi waaku Ono geŋ yoŋ miŋ Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay geŋ, yode ti wede an yi waaku Ono geŋ kane soo. ³ Suldi doŋ Raa y'ikkima pay geŋ, an ikkima ti wede an yi waaku Ono geŋ soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono geŋ me. ⁴ Wede an yi waaku Ono geŋ, yoŋ lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo. ⁵ Toore geŋ yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y'ziida ye. ⁶ Inkiŋo maŋ ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki duwo, wedusu geŋ sundi Zaŋ. ⁷ Zaŋ yoŋ wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore geŋŋo, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addaŋ a toore geŋŋo. ⁸ Yode Zaŋ geŋ toore yode batum ye, yoŋ y'iide y'an di kize toore a duwo. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono geŋ, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde duwo pay.

¹⁰ Yoŋ geŋ y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo doŋ duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume doŋzi Izirayel, wo kane an gi di y'ziida ye. ¹² Wo de a kane doŋ i yi ziida wo i ziipe addaŋ a yode geŋ, y'an d'ele urzi an t'ize inŋi Raa. ¹³ An t'ize inŋi Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inŋi Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Inkiŋo maŋ wede an yi waaku Ono geŋ y'a-

gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi òoniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Ulí soo ñañjal. ¹⁵ Wo Zaṅ geṅ y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Enño wedusu wede ni rootiyo onami me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadò me, wo yoṅ goole y'a jiiire nuṅ, kono nuṅ an di'n t'eha botto geṅ, yoṅ ede to.» ¹⁶ Yoṅ addi'ṅ tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadan ki daayum a kine pay, wo beekadi daayum a ekki kine. ¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a ñuwo. Wo ñe beeko ti derec an iido t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁸ Wenda soo toṅ i wulle Raa umbo, wo ñe Ulo yoṅ soo ñañjal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa geṅ, y'in di y' gize.

Zaṅ Batis ti ñoṅ zina ki Pariziyen
(*Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17*)

¹⁹ Kun ollo enj ono Zaṅ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruzalem an d'igibe ñoṅ sefeke ti ñoṅ ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaṅ. An d'iide, an d'uuney Zaṅ kono an di y' tonde: «Kee'ṅ wee wee?» ²⁰ Aame an iide an yi tunde maṅ, yoṅ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereṅ, y'ede: «Nuṅ Almasi Raa yi biire ye.» ²¹ Injino maṅ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ṅ Eli ko?» Maṅ Zaṅ y'ede: «Aha, nuṅ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ṅ nebi wede ay delliyo ko?» Zaṅ y'ede: «Aha, nuuno ye.» ²² Injino an i di ruute, an'de: «Kee'ṅ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a ñoṅ ayn'igibo me. Kee miṅ wee wee?» ²³ Maṅ Zaṅ

y'an di'n gime onamaŋ ti ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi doŋlita adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkoŋ ki diine d'elele*.»

²⁴ A diine doŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ geŋ, Pariziyen toŋ adda. ²⁵ Kane geŋ an di yi tunde Zaŋ sey, an'de: «Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me ki'ni suyyiso d'uwon'ŋ batem me?» ²⁶ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ d'uwon'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinaguŋ geŋ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye. ²⁷ Wede geŋ y'ettiyo k'itadó, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tofiyagi ye.» ²⁸ Suldfizaŋ pay an ize geŋ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo a ume Zaŋ d'uwon'ni y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maŋ Isa yi-t'uddo k'ume Zaŋ. Aame Zaŋ yi y' wulle maŋ, y'ede: «Kun wollo enno Ulo Damu Raa i booyiso oldiko doŋ duniya pay me. ³⁰ Ono ni ruute a tukki yode enno, n'ede: “Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yoŋ goole y'a jiiire nuŋ, kono nuŋ an di n' t'eha botto geŋ, yoŋ ede to.” ³¹ Ki poone toŋ nuŋ ni ki y' suune ye yoŋ wenda me, wo n'iido d'uwon'ni di'n suyyiso batem t'ahu'ŋ kono n'an di y' kize a doŋ k'izirayel.»

³² Zaŋ yi kazita a tukki'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a d'iigo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddi. ³³ Nuŋ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe d'uwon'ni di'n suyyiso batem

---

* **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

t'ahu geṅ y'o di ruute, y'ede: "Unde Raa gette k'a ti wolla t'a d̄eego ti kandaane, t'a di koonaa a tukki wede. Geṅ yode geṅṅo wede a suyya d̄uwo ti Unde Kamileṅ me." ³⁴ Wo munda geṅ n'a yi wulle, wo iṅkino maṅ n'un di kaza kereṅ, wede eṅ yoṅ Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey toṅ, Zaṅ ti sanalliyagí d̄oṅ sire geṅ an lekkiyo a umayaṅ. ³⁶ Zaṅ geṅ yi wulle Isa y' eṅgile maṅ, y'a ruute y'ede: «Eṅṅo Ulo Damu Raa me.» ³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geṅ an illiga Zaṅ yi ruute iṅkino maṅ, an d'iise daaniya k'Isa. ³⁸ Isa yi gilde maṅ, yi wolliyo'ṅ an yi daaniya, maṅ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ṅ kun dehu moo me?» Maṅ kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?» ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maṅ an d'iṅgile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geṅ a peedo lohe, ume'ṅ an a-ti y'iṅgile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geṅ, yoṅ ti diine d̄oṅ sire illiga ono Zaṅ yi ruute wo an di diine Isa geṅṅo. ⁴¹ An ti gimo maṅ, Andire y'iide'ṅ y'a uuney ki poone'ṅ leemadí Simo, wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ṅ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geṅ Kiris i-kaza Almasi.) ⁴² Maṅ yi-di t'iide leemadí Simo k'ume k'Isa. An iiney maṅ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayí, maṅ yi di ruute, y'ede: «Kee'ṅ Simo ulo ki Zonas, wo ti aṅki eṅ an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza mukkolo.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maŋ Isa y'a iŋgile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Bet-sayda, siido k'Andire ti Piyer. Maŋ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.» ⁴⁵ Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi toŋ an ruute onamí me. Yoŋ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.» ⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, munda beehiye etto dey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddi maŋ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miŋ yode enno, yo eŋ wede ki diine.» ⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako'ŋ geŋ, ni ki wulle kee'ŋ a undiso pigiye.» ⁴⁹ Injino maŋ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ŋ Ulo Raa. Kee'ŋ mozigo doŋ k'Izirayel.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadaŋ a ceera enno sey.» ⁵¹ Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa an di deegita wo an di kilita† t'awwa nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno.»

2

---

† **1:51** 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwe maŋ, i d'ize seedu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide, ² wo Isa ti sanalliyagi toŋ an'ni wiike. ³ An ize bini maŋ, toote k'inŋi biŋ a biite. Inŋino maŋ mekk'Isa ti di ruute a ulutu'ŋ, t'ede: «Toote k'inŋi biŋ an biite.» ⁴ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, nuŋ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.» ⁵ Inŋino maŋ tod' t'an di ruute doŋ naabo'ŋ, t'ede: «Y'un ruuta munda maŋ, kun t'iso.» ⁶ Aame geŋ i d'ede boŋgali zoot an tutte ki moŋgali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddaŋ, k'a t'ise kamileŋ a daana Raa a urzi k'oogiradaŋ. Bukkulu soo geŋ y'oomi suma toolo sire ado. ⁷ Maŋ Isa y'an di ruute doŋ naabo, y'ede: «Boŋgali geŋ kun t'oonito t'ahu.» Inŋino maŋ kane doŋ naabo an iide'ŋ, an t'ûunite boŋgali'ŋ geŋ pepelele. ⁸ Aame boŋgali'ŋ an ti'n ûunite maŋ, Isa y'ede: «Aŋkeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-d'odo a wede dokkide.» Maŋ kane doŋ naabo an d'eezi, an i-d'iide. ⁹ Wede dokkide geŋ y'an uwwe ahu doŋ i-gime toote k'inŋi biŋ geŋ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo doŋ naabo doŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ŋ duwo an eesiyo dokkide ti toote wede kadigi, saŋ duwo geŋ i ti koliyo eedaŋ maŋ, an d'eesiyo wede unse ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kadigi k'ume k'ita.»

¹¹ Geŋ inŋino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize

toogadí, wo t'urzi geŋ sanalliyagí an di ziipe addaŋ a yode. ¹² Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, meedí, zembadí ti sanalliyagí pay an di-dfiige ki geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke onniyo miibi.

Lomme d'oŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon maŋ, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iiney maŋ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney d'oŋ k'owilte buŋgari, ki dambami, ki deere wo d'oŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pây, an isiyo suuk adda*. ¹⁵ Inkino maŋ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambamzaŋ wo ti buŋgarzaŋ me. Wo taabulyagi d'oŋ pelkiyto gurus geŋ y'an di gippirde, ti soŋkiyagaŋ a-zibbite. ¹⁶ Wo a d'oŋ k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Suldugun eŋ pay kun ti sokito t'eŋ me. Boy Meegó eŋ, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame geŋ kane sanalliyagí an d'ilke a ono d'oŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuŋ addó i n'aadumu†.»

¹⁸ Inkino maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.» ¹⁹ Maŋ Isa

---

* **2:14** 2.14 Maale ti embi kane geŋ d'oŋ k'owilte an d'owilte a d'oŋ i-d'eliyo sefeke a Raa. Wo d'oŋ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romen ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romen ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa eŋ kun di-kossito, wo adda k'onniyo ado n'a y'ooziga.» ²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa eŋ d'uwu an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot miŋ, kee k'ede adda k'onniyo ado maŋ k'a y'ooziga?» ²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum. ²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maŋ, sanalliyagi an d'ilke a ono d'oŋ yi ruute geŋ me. Inkiŋo an d'umbe a ono d'oŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono d'oŋ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde d'uwu pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, y'aaze suldi k'armika baadaŋ d'uwu an di wulle, wo d'oŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode. ²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune. ²⁵ Yoŋ geŋ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde d'uwu pay yoŋ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geŋ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geŋ ti diine d'oŋ sudaŋ Pariziyen, wo ti diine deero Yawudiyagi pay. ² Onniyo soo a diddo maŋ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ŋ Raa yi-k'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika d'oŋ aa kee ki d'isiyo eŋ me, aame Raa ti yode ye maŋ.» ³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware

ye maṅ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.»
⁴ Maṅ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedí, t'a ti y' t'ehe sey ko?»
⁵ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Derec injkinwo wo n'a di rooto: Aame wede'ṅ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maṅ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye.
⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geṅ yon ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geṅ yon unde.
⁷ Kee k'elkite ye a ono d'on n'a ruute, n'ede: "An un ti'n eho doolo geṅ me."
⁸ K'elko a maaye wede i baahu geṅṅo. Yi baahu k'ume wede aa addí i dehu, k'a olliga buukayí d'anjál wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ṅ ki ki suune ye. Geṅ injkinwo ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toṅ maṅ.»

⁹ Maṅ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geṅ injkinwo mummino me?»
¹⁰ Injkinwo maṅ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «De kee'ṅ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miṅ ono geṅ ki gi di'n suuniyo ye ko?»
¹¹ Derec injkinwo wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey d'on ay kazita me.
¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldí d'on isiyo a siido toṅ kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldí d'on a kandaane maṅ?
¹³ Wenda soo toṅ ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede enṅo, ni ki diigo t'awwa ye maṅ.
¹⁴ Aakede ti kaaga aṅ Muusa kane adda balda geṅ yi d'umbe maala,

y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudɔɔ t'awwa*. Geŋ inŋino, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋŋo toŋ maŋ, an ti'n doɔɔda t'awwa kay, ¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addi a nuuno maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁶ Raa geŋ y'a giyye kine doŋ duniya pay, y'aa t'igibo Uli yoŋ soo daŋŋal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addi a yode maŋ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ Raa y'igibo Uli ki duniya kono y'a ki deŋka booro ekki doŋ duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode doŋ duniya an d'utte. ¹⁸ Wede yi ziipa addi a yode maŋ, booro ti ki y' seeda ye, wo wede yi ki ziipa addi a yode ye maŋ, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addi a suma k'Ulo wede soo daŋŋal ki Raa geŋŋo ye. ¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ŋ duwo an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane an isiyo naabo ere oldo. Geŋŋo urzi wede booro Raa t'a seeda wede me. ²⁰ Inŋino maŋ wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadi i t'adɔɔ. ²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere derec geŋ, y'a t'adɔɔ a toore kono duwo an di

---

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga doŋ k'Izirayel an t'udɔɔ ti siido Misir geŋ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Maŋ Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udɔɔ mimbayi ulpi, an di'n ihite, doŋ baadan an t'inda. Aame an zuune oldikadan maŋ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maŋ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkoŋ miipo maala, k'a-dodɔɔ t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayi yi wulla miipo gettiyo maŋ, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

wolle naabadí ere d'erec gette, an t'eeese yo en wede Raa kotto.»

Isa ti Zaŋ Batis

²² Saŋ maŋ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune anŋeŋŋo, wo Isa yi di'n suyyiso d'uwu batem.

²³ Aame geŋ Zaŋ Batis toŋ yi suyyiso pay d'uwu me a ume sundí Aynoŋ, gopponŋ ti Salim, a ume geŋ ahu baadaŋ. Duwo an d'ettiyo tuddí, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame geŋ yoŋ Zaŋ an ki ti y'ziida danŋay ye botto.

²⁵ Inŋkino maŋ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaŋ ti Yawudusu, a urzi wede mumino wede y'a t'ise kamileŋ a d'aana Raa me.

²⁶ Maŋ kane an di y'uuney Zaŋ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'a ruutite taayadí geŋ, yode toŋ anŋeŋŋo d'uwu y'anni suyyiso batem kay, wo anŋeŋ d'uwu pay an ti dihima tuddí.»

²⁷ Maŋ Zaŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ ti siidí yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye maŋ. ²⁸ Kune toŋ maŋ kuudugunŋ y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuŋ Almasi Raa yi biire ye. Nuŋ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode." ²⁹ Kun suune, wede i ziida erewo geŋ kulatú yode geŋŋo. Wo yo lanze kule k'ere geŋ y'a t'ohira a sirpadí, ulbí unŋe baadaŋ kono y'a olliga munda wede lanŋayí yi roota. Geŋ nuŋ toŋ inŋkino, ulbó'ŋ aase unŋe baadaŋ a di ceere.

³⁰ Inŋkino maŋ d'erec, yode geŋ sundí t'a ôole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

Wedede iido ti kandaane

³¹ Wede i d̄iigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi j̄iire d̄uwo pay. Wo wede a siido geŋ, yoŋ a siido, wo onamí y'orbe toŋ ki suldfi d̄oŋ a siido. Wede yi d̄iigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi j̄iire d̄uwo pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onamí umbo. ³³ Wo wede y'umbe onamí geŋ, yi suune adda k'addí Raa yi rootiyo ono d̄oŋ d̄erec. ³⁴ Wede Raa y'igibo eŋ yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatú. ³⁵ Meega Raa geŋ Ulí yi y' giyye, yi-d'ele suldfi pay a beezí. ³⁶ Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yituga zaapu k'addí a Ulo Raa maŋ, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a koonaa eedí.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geŋ y'a zuune Pariziyen an illiga d̄uwo an rootiyo an'de, d̄oŋ baadan yi-ti'n isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo d̄oŋ ki Zaŋ, ² wo kaciŋ yo Isa geŋ d̄uwo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagí. ³ In̄kino maŋ y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile geŋ, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Maŋ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari goppon ti doome wede Yakup yi-ele a ulí Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume geŋ i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume geŋno maŋ, y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

---

* **4:5** 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32.

7-8 Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo geŋ, kane sanalliyagí an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, maŋ i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo k'ahu. Erewo gette Samariten. Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe do.» ⁹ Injino maŋ tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nuŋ Samaritenowo me?» Ki too maŋ kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me. ¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koŋ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu sobo me maŋ, a tonde ahu sobo miŋ koŋ a bey yoŋ me, wo y'aane yi di t'eele ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo.» ¹¹ Injino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso sohero de k'a t'oona ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo ti too me? ¹² Kunuŋ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, inñizí wo ti maaladí pay me.» ¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enño maŋ, ôrme y'a yi seeda sey. ¹⁴ Wo wede y'iiba ahu doŋ nuŋ ni-t'ela maŋ, ôrme yi ki y' seeda ye baa. Ahu doŋ nuŋ ni-t'ela eŋ, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.» ¹⁵ Injino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geŋ k'o eeli kono ôrme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayí, kun t'edi.» ¹⁷ Erewo ti di ruute,

† 4:14 4.14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

t'ede: «Nuŋ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koŋ onamí derec, mi rootiyo kulayí umbo me. ¹⁸ Koŋ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankenno eŋ kulayí ye. Mi ruute derec.» ¹⁹ Inkino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeegó, nuŋ ni wolliyo maŋ, kee eŋ nebi. ²⁰ Ti kaaga mongidagey Samariten an uttile a Raa ekki mukkolo ettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a Zeruzalem.» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, saŋ onniyo t'aana, aame geŋ kun k'ottila a Meega Raa ekki mukkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye. ²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta duwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi. ²³ Wo onniyo gette saŋ t'aana, wo tod'tiŋ t'iina, doŋ ottilso a Meega t'addaŋ soo geŋ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu doŋ ottilso inkino. ²⁴ Raa yoŋ unde, wo doŋ ottilso a yode geŋ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.» ²⁵ Maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune Almasi Raa yi biire saŋ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina maŋ, suldi pay y'ay ti'n kizita.» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ wede i rootiyo eŋ miŋ Almasi.»

²⁷ Inkino maŋ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziida giggiraŋ aame an wulle Isa yi rootiyto t'erewo gettiyo maŋ, wo wenda soo toŋ ti diinayaŋ yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kunuŋ, «Kun rootiyto t'erewo moo me?» me. ²⁸ Inkino maŋ erewo ti

d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ŋ t'an di ruuto d'uwó, t'ede: ²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enno kay, y'o-t'id'dipe itadó a suldi d'ofŋ n'ize pay me. Yode en aasa Almasi Raa yi biire koo maŋ!» ³⁰ Maŋ t'adda geeger d'uwó an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile maŋ kane sanalliyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma d'of.» ³² Wo yofŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.» ³³ Maŋ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaŋ, an'de: «Kunuŋ ombó wenda yi-t'eeley ko?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti d'ange naabo ere y'o elo.» ³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: "Adda tere pide aasa k'aydu kollo." Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto, kun ambo edagaŋ, kun wollo dombi an iine k'aydu. ³⁶ Wede aydu geŋ raŋnadí y'a ti t'oone, wo inŋi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyda geŋ, kane miŋ pay ulbaŋ uŋse. ³⁷ Inŋino maŋ ono an rootiyo geŋ d'erec: "Wede soo'ŋ ki korso wo wede soo'ŋ k'aydu me." ³⁸ Nuŋ, n'un igibe aydu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire d'ofŋ doolo, wo kun aa di-guune a raŋnadaŋ.»

³⁹ Inŋino maŋ kane Samariten d'ofŋ ti geeger gette, d'ofŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iidfiba ita a suldi d'ofŋ pay t'ize geŋ me.» ⁴⁰ Geŋ inŋino kane Samariten geŋ an iina aame k'Isa maŋ, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Maŋ yofŋ yi

d'ize onniyo sire ti kane me. ⁴¹ A onniyto gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadí gette dɔŋ baadaŋ a jiire sey an di ziipe addaŋ a yode, a onamí dɔŋ y'an gizite me. ⁴² Inkiŋo maŋ kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono dɔŋ ay illiga kuudey, a ono dɔŋ koŋ m'ay ruute dafŋal ye. Ankeŋ ay zuune ki kotto yoŋ Wede k'Uttiyo dɔŋ duniya pay.»

*Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma
(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)*

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari maŋ, tiŋ geŋ y'a t'iiziga, y'a ingile ki Galile. ⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ dɔŋ a geeger y'a ihira dafŋal, onamí an k'olliga ye me.» ⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile maŋ, kaciŋ kane dɔŋ siido geŋ an di y' ziiida bey sire, kono kane toŋ maŋ an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo suldí dɔŋ pay Isa y'ize a onniyo tarnaape geŋ me.

⁴⁶ Saŋ maŋ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inŋi biŋ geŋŋo. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, ulí tuddí eeni y'unto. ⁴⁷ Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile maŋ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tommiyo, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'edi in ti d'eege Kapernayim. Ulo nuŋ tuddí eeni y'unto, ki di t'eley bee.» ⁴⁸ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune d'uwɔ eŋ, aame kun ki wulla suldí k'armika ye maŋ, kun ki zaapa adduguŋ a Raa ye.» ⁴⁹ Wo yo wede goole geŋ yi-kodfime, yi

d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, in ti d'eege kotok, kono ulo nuŋ y'unto.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Maŋ wede geŋ y'a umbe a ono d'oŋ Isa yi-ruute, wo y'a-gime. ⁵¹ Aame yoŋ a urzi geŋ, d'oŋ naabadí an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.» ⁵² Maŋ yoŋ y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Maŋ kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.» ⁵³ Maŋ yo meek'ulo geŋ y'a zuune adda k'addí peedo gettiŋ a-t'íide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» In'kino maŋ ti onniyo gettiyo yode ti d'oŋ boozí pay an di ziipe addaŋ a Isa. ⁵⁴ Geŋ munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede ruŋguyun

¹ Bini maŋ tarnaape ki Yawudiyagi y'a udfde a Zeruzalem, wo Isa toŋ y'a gili. ² Wo a Zeruzalem geŋ, goppon ti biza bumbu* wede dambami an d'ad'diya, i d'ede togile k'ahu t'ono d'oŋ k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile geŋ an d'ize daabagi deero† paat. [³ Adda daabagi geŋ d'oŋ k'eeni baadaŋ moonite. Onŋonŋ koŋzayi, d'oŋ

* **5:2** 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tinŋ dooliyo ti waaya moŋgali awwa sohuru. Adda waaya moŋgali an d'id'fipe biza bumbiyagi baadaŋ k'ad'diya wo k'ettiyo. † **5:2** 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi oldali meeda uto ada gessat, wo yoŋ dookide kaŋ sire. In'kino maŋ i d'ede daabagi deero paat addí sohuru, pife a kese wo soo a diine. Daabe geŋ toogadí mombayi t'umbey wo t'enŋo i di seedu.

oŋoŋ zoŋɗaŋ unto, muŋkilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, ⁴ kono ume muno maŋ maaleeka Galmeega yi-ti ɗeegu adda k'ahu yi di'n korre. Maŋ wede k'eeni wede i ti ɗeegu ki poone geŋ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku toŋ maŋ.] ⁵ Aame geŋ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziida geŋ i-d'ede ozzine ada g'aɗo makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame geŋŋo maŋ, y'a yi wulle wede geŋ kaŋ moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?» ⁷ Maŋ wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki nuŋ oo d'ede wee wee i-ti'n seɗɗe adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso maŋ, wede doolo yi-ti ɗeegu.» ⁸ In'kino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a eŋgilo!» ⁹ A kaamiki geŋ wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaadayí, yi-sooru y'a in'gile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede geŋ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maŋ an i-di ruute, an'de: «Aŋki onniyo ere ki puukiyadiŋ. A urzi k'oogiradiŋ a-k'ede urzi ki sarkiya zaade beezá ye.» ¹¹ Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geŋ y'ede: "Ki t'ambo zaadayá, k'a eŋgilo."» ¹² Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute in'kino wee wee: "Ki t'ambo zaadayá, k'a eŋgilo" me?» ¹³ Wo wede uune bee geŋ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine ɗoŋ duuru aŋgeŋŋo.

¹⁴ K'ita maŋ, wede geŋ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maŋ yi di ruute, y'ede: «K'ollo,

aŋkenŋ k'uune bee, wo k'ita k'isa oldiko ye, para maŋ a-d'aana munda wede ulsu a ceera eŋŋo sey.» ¹⁵ Maŋ yo wede geŋ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciŋ o ele beeko Isa.» ¹⁶ Inŋkino maŋ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini aŋkenŋo. Nuŋ toŋ maŋ, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga inŋkino maŋ, an d'iise dehu k'urzi ki tôwwadí, kono y'a ti diipida a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddí aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Nuŋ Ulo eŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geŋ ni woliyo ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec, Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite suldí pay doŋ yoŋ y'isiyo me. Suldí doŋ y'o kizita a ceera doŋ eŋŋo sey, wo kune kun seeda giggirgun. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya doŋ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'eliyo lekkiyo a duwo doŋ aa addó i dehu. ²² Meega geŋ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yoŋ y'o elo urzi dekkiyo booro a nuŋ Ulo, ²³ inŋkino duwo pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye

maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addí a wede i n'igibo maŋ, yoŋ geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeda ye, yi t'udde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina. Kane doŋ a dfaana Raa aa an t'inda geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo doŋ illiga golladó maŋ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a duwo geŋ, a nuŋ Ulo toŋ maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a duwo kay. ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro. ²⁸ Iŋkino maŋ ulbuguŋ i t'oodé ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo doŋ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-baldá. ²⁹ Aame geŋ doŋ ize beehiye'ŋ an di-baldá, an t'oona lekkiyo, wo doŋ ize oldíko an di-baldá, booro t'anni seeda. ³⁰ Nuŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum maŋ, onamó duwo an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo, wo ni suune onamí doŋ yi kazita a tukki nuŋ geŋ derec. ³³ Kune kun d'igibe doŋ zina ki tukki Zaŋ Batis, wo yoŋ y'un di gizite

ono doŋ derec a tukki nuŋ. ³⁴ Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo inŋkino kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaŋ geŋ yoŋ aa biŋge oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize uŋsuwo ti yode k'onniyo miibi a toorayí. ³⁶ Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o d'ede suldí baadaŋ ti doolo sey a jiire doŋ Zaŋ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yoŋ wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye, ³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda k'addugun ye, kono kun ki ziipe addugun a nuŋ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadaŋ ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum. De kane geŋ miŋ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye. ⁴¹ Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi duwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbo. ⁴³ Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziidfa ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geŋ, kun di y' seedfa bey sire. ⁴⁴ Kune kun dehu duwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo daŋŋal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun a nuŋ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a daana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun geŋŋo. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun a Muusa kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kun zaape addugun, kono yoŋ yi riine miŋ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono

ɗoŋ Muusa yi riinje geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo bar ki Tiberiyat. ² Wo ɗoŋ baadaŋ an di y' diine kono an wulle sulɗi k'armika ɗoŋ y'isiyo a ɗoŋ k'eeni geŋŋo. ³ Maŋ Isa ti sanalliyagí an aa di gili eego makkolo, an di-guune. ⁴ Onniyto gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. ⁵ Isa yi zibbe edayí maŋ, yi wolliyo ɗoŋ duuru baadaŋ an'tiyo tuddaŋ. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela ɗoŋ duuru kino ga ooma me?» ⁶ Isa yi-rootiyo a Pilip injino yi deediyo addí, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onamí, y'ede: «In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toŋ maŋ, a t'ide ɗey ko wede soŋ yi-t'oone boolo booloŋ me?» ⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede: ⁹ «A sirpa eŋ i d'ede ulo a beezí mappa paat an iidiba ki orz ti puuni sire, ɗe geŋ a t'ide moo a ɗoŋ duuru eŋ me?» ¹⁰ Injino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ soole baadaŋ. Maŋ ɗuwo suma dupu

---

* **6:7** 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza raŋŋa naabo k'oŋŋu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada piɗe.

paat geŋ an di-gundite adda. ¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute koduwo a Raa, y'an di-dikkida a d'ofŋ duuru geŋŋo. Wo puuni toŋ y'a-t'ize injkino kay, an d'iimi, an d'isse a uupite. ¹² Aame d'uwu pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentú ye.» ¹³ Maŋ kane an ti-tusse, an d'ûune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede d'uwu an d'iimi geŋ me. ¹⁴ Aame d'ofŋ geŋ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geŋŋo maŋ, an'de: «Ki kotto wede eŋ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.» ¹⁵ Aame geŋ Isa y'a zuune, an iido'ŋ ki toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a t'irga siidi k'ekki mukkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu
(*Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52*)

¹⁶ A tukki lohe maŋ, t'ekki mukkolo sanalliyagi an di-d'iigo biza bar. ¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize diddo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto. ¹⁸ Aame kane adda k'ahu geŋ i d'iiziga maaye baadaŋ, ahu i-kolzite. ¹⁹ An ize suma kubbaara paat zoot maŋ, an woliyo'ŋ Isa yi sooru t'ekk'ahu, y'ettiyo tuddaŋ. Maŋ orgiso t'anni ziida kono an ki zuune ye ettiyo geŋ Isa me. ²⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eŋ nuuno!» ²¹ Aame geŋ an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kaciŋ taŋ booloŋ an iina zenge ki siido ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maŋ kane ɗuwo ɗoŋ uupe ti zenje bar t'inno geŋ, an wulle tooko tiŋ soo ɗaŋŋal. Sanalliyagí an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidaŋ. ²³ Wo saŋ maŋ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede ɗuwo an d'iimi mappa wede Galmeega y'a ruute koduwo a Raa geŋŋo. ²⁴ Aame kane ɗuwo geŋ, an wulle Isa ti sanalliyagí kane umbo maŋ, an aa di-giliti adda tookiyagi geŋŋo, an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida maŋ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ɗe kee k'iina a eŋ woogo me?» ²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita sulɗi k'armika geŋŋo ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geŋŋo. ²⁷ Kun naabe ki ombo ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo ɗe kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadi a nuuno.» ²⁸ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun a yo wede yode batum y'igibo.» ³⁰ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Munɗa k'armika miŋ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tiŋ k'isa tuuku te? ³¹ Ti kaaga toŋ mongidagin aame kane adda balɗa geŋ an iimi ombo ere sundutu mann, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa,

an'de: "Y'an ele ombadaŋ iido ti kandaane†."»
³² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meegó y'un eliyo ombo ere ki kotto, ettiyo ti kandaane. ³³ Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti diigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a doŋ duniya pay.»

³⁴ Inĵino maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombo gette k'ay eeli ki daayum.»
³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ ombo ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddó maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addí a nuŋ maŋ, ôrme yi ki y' seeda ye ki daayum. ³⁶ Wo de n'un ti y' ruute: kun wulle toŋ, kun ki ziipe addugun a nuŋ ye. ³⁷ Kane doŋ pay Meega y'o eliyo eŋ, an d'etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó geŋ, ni ki y' kiigira ye. ³⁸ Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addó i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu. ³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane doŋ y'o elo eŋ, soo toŋ ni ki dagga ye, wo n'a ti'n balda pay a onniyo k'ita maŋ. ⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu te: kane doŋ pay an ti gima edayaŋ ki tukk'Ulo, an ziipa addaŋ a yode maŋ, an t'oono lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a ti'n balda.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombo ere i diigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyagi an illiga maŋ, an d'orbe sunni sunni ti tuddaŋ kono yode, ⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode eŋ Isa

---

† **6:31** 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15.

ulo Yusup ye ko? Meegí ti meedí toṅ in'ni suune enno. De yi rootiyo yi dñigo ti kandaane mummino?»⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye. ⁴⁴ Wenda soo toṅ y'a etto ki tuddó ti siidí umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddó ye maṅ. Wo nuṅ onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁴⁵ Ono eṅ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Doṅ pay an t'oona dooyiso ti Raa‡.” In'kino maṅ wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a zida a dooyiso gettiyo maṅ, y'a etto ki tuddó. ⁴⁶ Wenda soo toṅ i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti daana Raa ye maṅ. Yode danjal i yi wulle Meega me. ⁴⁷ Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuṅ maṅ, yode geṅ y'uune lekkiyo ere ki daayum. ⁴⁸ Nuṅ miṅ ombo ere i d'eliyo lekkiyo. ⁴⁹ Ti kaaga mongidagun an iimi ombo sundutú mann a balda toṅ, an t'inda, ⁵⁰ wo de ombo ere ti dñigo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima maṅ, yi ki t'inda ye. ⁵¹ Nuṅ miṅ ombo ere i d'eliyo lekkiyo, i dñigo ti kandaane. Aame wede y'iima ombo ettiyo maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo ombo ere n'an t'ela tod'te tukiṅadó, n'an t'ele kono duwo pay an t'oona lekkiyo.»

⁵² A onamí geṅ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyto ti tuddaṅ, an'de: «Mummino me wede eṅ y'in t'ela tukiṅadí in d'aadima me?» ⁵³ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec in'kino wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iidima tukiṅo ki nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede enno ye,

‡ 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

wo kun k'iiba puuzadó ye maŋ, lekkiyo kun ki ti t'oona ye. ⁵⁴ Wede y'iidima tukiñadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda toŋ maŋ nuŋ onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁵⁵ Derec, tukiñadó tod'te ombo ere ki kotto, wo puuzadó sobo ere ki kotto. ⁵⁶ Wede y'iidima tukiñadó wo y'iiba puuzadó maŋ, y'a lekka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti yode. ⁵⁷ Meega wede i n'igibo, yoŋ yi lekkiyo zeere, wo nuŋ toŋ ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Geŋ in kino wede y'iidima tuddó maŋ, y'a lekka zeere t'urzi nuuno kay. ⁵⁸ Wo ombo ere i d'iigo ti kandaane ette: Tod'te aa ombo ere sundutú mann, moŋgidaguŋ doŋ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombo gette an d'iimi toŋ an t'inda. Wo wede y'iima ombo ere nuŋ n'eliyo ettiyo maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono geŋ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso d'uwu a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi oŋgo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagí an illiga Isa yi ruute in kino maŋ, oŋgoŋ an'de: «Onamí eŋ i jiire eego, in kino wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addí sanalliyagí geŋ an orbe sunni sunni ti tuddaŋ a ono doŋ yi ruute geŋ me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Onamó eŋ kune un uuŋe de?» ⁶² Aame kun wulla nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede eŋ, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone maŋ, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a d'uwu Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono doŋ n'un ruute geŋ,

kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinaguŋ doŋ ongoŋ an ki ziipe addaŋ a nuŋ ye.» Wo geŋ Isa yi'ni suune t'ume k'eesiyo too kane doŋ i ki ziipe addaŋ a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey doŋ k'olmidayí me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ inkiŋo kono kamo n'un ruute, wede ti siidí yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihina urzi ye maŋ.»

⁶⁶ Aame yi ruute inkiŋo maŋ, kane sanalliyagí baadaŋ an di lidde ti tuddí, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Inkiŋo maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'ede: «Wo kune toŋ, kunuŋ kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Maŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune kee Wede kamileŋ Raa y'igibo.» ⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune koomat makumu sire geŋ, unni biire nuuno ye ko? Wo de wede soo ti diinaguŋ yoŋ ulo Meeda siitandani.» ⁷¹ Isa yi rootiyo inkiŋo ti Ziidas ulo Simo Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire, a y'owila a bey doŋ k'olmidayí.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addaŋ a yode ye

¹ Aame geŋ Isa yoŋ daayum a siido Galile, yi sooru, yi d'ambu keŋŋo keŋŋo. Yi ki dehu y'a k'ozirte adda siido ki Ziide ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki tówwadi. ² Aame geŋ tarnaape Yawudiyagi sundí soo tarnaape ki

daabagi* geŋ goppon. ³ Injkiŋo maŋ zamba k'Isa an i di ruute, an'de: «T'eŋ ki t'oozo, k'eŋgilo ki siido Ziide kono sanalliyagá doŋ a ummey toŋ maŋ, an di wolle naabo ere k'isiyo gette. ⁴ Aame wede yi dehu duwo an di y' suune maŋ, yi k'ombida ye naabo ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi k'armika geŋ beehiye'ŋ, doŋ duniya pay an di wolle, wo an gi-di suune.» ⁵ Kaciŋ kane zamba k'Isa toŋ an ki ziipe addaŋ a yode ye. ⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ peefadó ti k'iide ye botto. Kune peefaguŋ tod'te daayum koduwo. ⁷ Kune doŋ duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuŋ an ni koogire kono n'an t'oodibe ita a naabadaŋ ere an isiyo oldo gettiyo. ⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nuŋ ni ki kili ye kono peefadó ti k'iide ye botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute injkiŋo maŋ, yoŋ y'a uupe a siido Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

¹⁰ Aame zambadí an ti gili tarnaape maŋ, saŋ maŋ yode toŋ y'a-gili, wo kaŋ ombide, wenda soo toŋ i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geŋ kane deero Yawudiyagi an di y' dehu, an'de: «De Isa miŋ a too me?» ¹² Wo kane doŋ duuru geŋ an di niikutu ti tuddaŋ. Doŋ ongoŋ an'de: «Yoŋ wede isiyo beehiye.» Wo doŋ soŋ an'de: «Ato, yoŋ yi ti daggiya duwo.» ¹³ Wo ti diinayaŋ

---

* **7:2** 7.2 Tarnaape ki daabagi eŋ tarnaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'acdfiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi doŋ maawaŋ ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

geŋ wenda y'a roote ti golla awwa umbo, kono an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarnaape maŋ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa, y'a iise dooyiso d'uwu. ¹⁵ A dooyisadí gette kane deero Yawudiyagi an ziiɗa giggiraŋ, an'de: «Mummino me wede eŋ yi ki duuye tunda ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede yi dehu y'aase naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó te. Dooyisadó ettiŋ t'ettiyo ti Raa kunuŋ, ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko? ¹⁸ Wede geŋ aame yi rootiyo ti suma yode k'eedí maŋ, geŋ yi dehu d'uwu an di y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma wede i y'igibo maŋ, wede geŋ yi rootiyo ono doŋ d'erec, munda wede di yode ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un ele oogoro Muusa, wo kune wenda soo toŋ a seeda aa oogoro ti rootiyo umbo. De ki moo me kun dehu kun di n' t'ide me?» ²⁰ Kane doŋ duuru an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede siitan a eedá ko? Kunuŋ wee wee i dehu tôwwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'ize munda k'armika soo daŋŋal, wo kune pay kun ziiɗa giggirgun. ²² Walɗu ponde gette t'iise ti moŋgidagun ti kaaga to, ti k'iise ti Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki walɗu k'inŋi kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ kune kun di walɗu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ŋ onniyo walɗu pondayí a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun di walɗu kono kun aa ki ti

doopida oogoro Muusa ye maŋ, de ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadin me? ²⁴ Kun dekke booro a munda wede kun woliyo t'edagun ye, wo de kun dekke booro ere ki diine.»

²⁵ Doŋ ongo ti siido Zeruzalem geŋ an di rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki tōwwadí deŋ? ²⁶ Kun wollo do yi d'orbe a daana duwo daa k'ombide, wo wenda i di roote umbo. Kunuŋ doŋ deero an yi zuune eŋ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toŋ umbo a suuna itadi me, wo yode eŋ itadi in ti suune.»

²⁸ Inkino maŋ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune duwo eŋ, kun'de nuŋ kun ni suune, wo kun suune itado. Para maŋ ni k'iido ti suma nuuno k'eedo ye, wo yo wede i n'igibo geŋ yoŋ yi rootiyo ono doŋ derec, miŋ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nuŋ ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nuŋ n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Inkino maŋ kane an di dehu urzi seeduzi, wo wenda soo toŋ a ette a yi seeda umbo, kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geŋ doŋ baadan ti diine doŋ duuru an di ziipe addan a yode, wo kane an di ruute, an'de: «Almasi Raa yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa suldi k'armika baadan a ceera wede enno deŋ?»

Agisa duwo ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono doŋ, doŋ duuru an orbe sunni sunni a tukk'Isa geŋ me. Inkino maŋ kane Pariziyen ti deero doŋ

sedeke an d'igibe dɔŋ i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Maṅ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti kune onniyadó oo guute baata, saṅ maṅ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye, kono ume wede nuŋ n'ette geŋ, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Injino maṅ kane Yawudiyagi an di ruute diinayan, an'de: «De y'a amba miŋ, ki too me in gi di y' t'oona ye me? Y'a eŋgila ki tukki Yawudiyagi dɔŋ i-tiipe an lekkiyo adda diine dɔŋ Yawudiyagi ye geŋno ko? Kunuŋ y'a dooyey dɔŋ Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono dɔŋ yi rootiyo, y'ede: “Kun di n' deha wo kun ki n' t'oona ye” wo “ume wede nuŋ n'ette geŋ, kune kun k'aana ettiyo ye”, miŋ i-kaza moo me?»

Ahu dɔŋ i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dɔŋgu tarnaape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kaŋ ôhire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede ôrme yi y' ziid'a maṅ, y'edi tuddó yi-sifa. ³⁸ Wede yi ziipa addi a nuuno maṅ, aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Y'a t'isa aa ersa k'ahu dɔŋ i d'eliyo lekkiyo okko baadan t'adda k'addi†.”» ³⁹ Isa yi rootiyo injino ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a dɔŋ i ziipe addan a yode. Aame geŋ Raa y'an k'ele Undi ye botto a dɔwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa dɔwo tuddan an ti t'ihinte

⁴⁰ Dɔŋ oŋgo ti diine dɔŋ duuru geŋ an illiga ono k'Isa maṅ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ ki

† **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1.

kotto yoṅ nebi wede an ruute a etto‡.» ⁴¹ Oṅgo soṅ an'de: «Eṅ Almasi Raa yi biire.» Wo de doṅ oṅgo an'de: «Almasi Raa yi biire geṅ y'a addo ti Galile, i k'ise ye! ⁴² Ki kotto an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire geṅ y'adfa ti biza bumbu mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betlehem siido ere an d'eha Dawut.» ⁴³ Injino maṅ kono k'Isa geṅ, duwo tuddaṅ an ti-t'ihinte. ⁴⁴ Doṅ oṅgo ti diinayaṅ geṅ an dehu seeduzi, wo wenda soo toṅ a t'ooziga a yi seeda umbo.

⁴⁵ Aame geṅ doṅ i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa geṅ, an di-gimo. Maṅ kane deero doṅ sedefe ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziido ye me?» ⁴⁶ Maṅ kane doṅ i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede eṅ me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.» ⁴⁷ Maṅ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune toṅ maṅ y'un ti'n diggo pay ko? ⁴⁸ Kunuṅ kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me! ⁴⁹ Kun wolliyo kane doṅ ambu ono yode geṅ, kane oogoro an ki ti suune ye, duudiyoo Raa a eedaṅ.»

⁵⁰ Nikodem yoṅ ede, yoṅ wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a diddo geṅ, y'an di ruute, y'ede: ⁵¹ «A urzi k'oogiradiṅ, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize geṅ, booro ti y' seeda ko?» ⁵² Kane an i di'n gime onami, an'de: «Kee toṅ ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono

‡ **7:40** 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18.

Raa ki koduwo, ki t'oonaa ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatú

[⁵³ Inḱino maṅ an di-tiipe wede tuuku toṅ y'a aahe boozi boozi.

8

¹ Wo Isa y'a inḱile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye. ² Soggo ti soohe walak maṅ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo doṅ baadaṅ an d'iido tuddi. Inḱino maṅ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. ³ Aame geṅ doṅ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeṅ, an ziido erewo an aa ti ziido ti moone ti kule bakatú, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'ihira a daana duwo pay ⁴wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziido ti moone ti kule bakatú. ⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riije ti kaaga y'ede, erayi doṅ isiyo kino eṅ, ki t'owwo ki kakkisa ti moṅgali*. Wo ki kee maṅ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo inḱino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seeda t'ono. Maṅ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagi a siido. ⁷ Kane an koddime tondisadi, inḱino Isa y'a t'umbe eedi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinagun eṅ wede yi k'isiyo oldiko ye maṅ, yi ambo mukkolo, y'a ti seddo ki poone.»

⁸ Maṅ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagi a siido.

⁹ Aame an illiga Isa yi ruute inḱino maṅ, kane doṅ duuru an d'iise engilsito soo me k'ita bakadi bakadi, iise ti g'oldali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ohire a daanadi.

---

* **8:5** 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22.

¹⁰ Injino maŋ Isa y'a t'umbe eedí, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, doŋ i ki'n ziidfo'ŋ kane too me? Wenda soo toŋ a roote koŋ booro ti ki'n ziidfa umbo ko?» ¹¹ Maŋ ti di'n gime onamí, t'ede: «Wenda soo toŋ umbo, Galmee'ki nuŋ.» Injino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ ni ki d'ekke booro eedí ye. Mi t'oozo, m'engilo wo m'isa oldiko ye baa.»]

Isa yoŋ toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a doŋ duniya pay. Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oono toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.» ¹³ Maŋ kane Pariziyen an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum geŋ, onamá ay k'ambe ye.» ¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ ni kazita ono a tukki nuuno batum toŋ maŋ, onamó d'erec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo d'e kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun d'ekkiyo booro a suuniyo ere ki kune doŋ tudde. Nuŋ a tukki wenda soo toŋ ni ki d'ekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni d'ekkiyo booro maŋ, ni d'ekkiyo d'erec kono nuŋ siidó ye. Ay d'ekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono en an riine ti kaaga adda mattup k'oogiragun, an'de: “Doŋ sire an rootiyo onamaŋ i t'iide kaŋ soo maŋ, geŋ onamaŋ d'erec†.” ¹⁸ Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum, wo Meega wede i n'igibo toŋ, yi kazita ono a tukki nuŋ kay.» ¹⁹ Injino maŋ kane

† **8:17** 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15.

an i di ruute, an'de: «De Meegá too me?» Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ kun ki n' suune ye, wo Meegó toŋ kun ki y' suune ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono geŋ aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon ti ume wede d'wo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo toŋ a yi seeda umbo kono yoŋ onniyadi ti k'ide ye botto.

Ono k'Isa a eŋgilsadi

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ n'eŋgila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldikagun a eggun. Ume wede n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye.» ²² In'kino maŋ kane Yawudiyagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Kunuŋ yi rootiyo in'kino y'a t'ida tuddi ko, yi rootiyo: “Ume wede n'etta eŋ, kun k'aane ettiyo ye” me?»

²³ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ti d'andi a duniya, wo nuŋ ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuŋ ki duniya ettiyo ye.

²⁴ Kono k'in'kino n'un di ruute kun di t'inda t'oldikagun a eggun me. Aame kun k'ambu “nuŋ miŋ nuŋ” ye maŋ, kune kun di-t'inda ti oldikagun a eggun.» ²⁵ Maŋ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miŋ wee wee?»

Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ti gize tuddo t'ume k'eesiyo to. ²⁶ Nuŋ oo d'ede ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldi d'on n'a d'ekke booro eggun toŋ baadaŋ, wo wede i n'igibo'ŋ yoŋ yi rootiyo ono d'on d'erec, wo ni kazita a d'wo pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me. ²⁸ Injino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, kun ti n' ziipa t'awwa‡ maŋ, kun di'n suuna eŋ “nuŋ miŋ nuŋ”. Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye. ²⁹ Wo yo wede i n'igibo geŋ, yoŋ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siidó ye, kono nuŋ n'isiyo daayum munda wede ulbí i-d'ise uŋse.» ³⁰ A ono doŋ Isa yi ruute geŋ, doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode.

Doŋ eedaŋ toore ti doŋ adda buliko

³¹ Maŋ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi doŋ i ziipe addaŋ a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamó maŋ, kune sanalliyagó ki kotto. ³² Aame geŋ derec kun di suuna, wo derec gette t'un di'n isa doŋ eedaŋ toore.» ³³ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inŋi k'Ibirayim, buliko a wenda kaŋ soo toŋ ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa doŋ eedaŋ toore mummino?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede isiyo oldfiko geŋ yoŋ bule k'oldfiko. ³⁵ Wede bule geŋ yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy geŋ yoŋ miŋ daayum y'a lekka adda boy. ³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza eggun toore maŋ, kune kun t'isa ki kotto doŋ eedaŋ toore. ³⁷ Nuŋ ni suune kune ita k'inŋi k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi tówwadó

---

‡ **8:28** 8.28 Kun ti n' ziipa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo Meegi yi y'umba k'awwa ki kandaane maŋ.

kono onamó geŋ kun k'ambu ye. ³⁸ Munda wede nuŋ ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo munda wede meegugun y'un ruute.»

³⁹ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inŋi k'Ibirayim maŋ, kun d'ise naabo ere aa yoŋ y'aaze. ⁴⁰ Nuŋ n'un ruute ono dŋŋ d'erec n'illigo ti Raa toŋ, aŋkeŋ kun di dehu urzi tŋwwo. Wo inŋino me Ibirayim yi k'ize ye. ⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meegugun.» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye inŋi dŋŋ ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meegugun Raa ki kotto maŋ, nuŋ kun di n' geyye kono nuŋ n'udŋo miŋ ti Raa, wo n'iido keŋŋo t'urzi yode. Ni k'iido ŋ ti toogo k'eedó ye, yode i n'igibo me. ⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadaŋ kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamó me. ⁴⁴ Kune meegugun Meeda siitandani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meegugun yi dehu. Yoŋ t'ume k'eesiyo to, naabadí tŋwwo d'uwu. Munda wede d'erec yi k'isiyo ye, kono d'erec di yode umbo. Aame yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addí pay, kono yoŋ wede lohito, wo yoŋ meeki lohito k'ono. ⁴⁵ Wo kono nuŋ ni rootiyo ono dŋŋ d'erec geŋ, onamó kun ki d'ambu ye. ⁴⁶ Wee wee t'adda diinagun eŋ aane i roote nuŋ ni ize oldiko me? Wo d'e aame ni rootiyo ono dŋŋ d'erec maŋ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me? ⁴⁷ Inŋino maŋ wede yoŋ ki Raa geŋ y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá geŋ, d'erec ye ko?» ⁴⁹ Isa y'an di-gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun di-toogiyó ki tammadó me. ⁵⁰ Nuŋ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yoŋ geŋ wede d'ekkiyo booro. ⁵¹ Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «An'keŋ kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi toŋ an t'inda, miŋ kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye." ⁵³ Kee'ŋ goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi d'ofŋ i t'inda ko? Kunuŋ k'elkiyo kee wee wee?» ⁵⁴ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ n'a t'imme tuddó maŋ, tammadó gette ki bita. Nuŋ i ni tamma Meegó, wede kun'de yoŋ Raaguŋ geŋŋo, ⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuŋ ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maŋ, geŋ nuŋ ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo d'e nuŋ ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego. ⁵⁶ Aame meeguguŋ Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maŋ, addí a úune t'un'suwo, wo yi ti wulle maŋ, ulbí uŋse.» ⁵⁷ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kee ozzinagá ada paat toŋ i k'ide ye, d'e Ibirayim k'a yi wulle

mummino?» ⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha geŋ, "nuŋ miŋ nuŋ".» ⁵⁹ Inĵino maŋ an ziki moŋgali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine doŋ duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'udde.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, maŋ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to. ² Maŋ kane sanal-liyagí an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede eŋ ize oldfiko miŋ, yode kunuŋ maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?» ³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoŋ koosiyo kono k'oldfiko yode ye, wo kono k'oldfiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadí t'urzi yode. ⁴ Peedfo to ede botto, t'a ki t'iire ye geŋ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame didfo t'iina maŋ, wenda soo toŋ a naaba umbo. ⁵ Ankenno nuŋ adda duniya botto eŋ, nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a doŋ duniya pay.» ⁶ Aame Isa y'a ti ruute inĵino maŋ, yi bidde lee a siidfo, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo geŋno, ⁷ maŋ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geŋ y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo maŋ yi wolliyo kereŋ. ⁸ Inĵino maŋ kane doŋ k'ita waayadí ti kane doŋ i yi wullite y'ahultu geŋ, an di ruute, an'de: «De eŋ wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?» ⁹ Doŋ oŋgo an'de: «Eŋ yode.» Oŋgo an'de: «Ato, eŋ

* **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

yode ye. Wenda eṅ yi yi deeyiso.» Maṅ yode batum y'ede: «Eṅ miṅ nuuno d'ey.» ¹⁰ Kane an di yi tunde, an'de: «Kaṅ mummino edayá a t'ihina me?» ¹¹ Maṅ yoṅ y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geṅ yi-lutte siido ti lee bizí, wo y'o-t'elite a edayó, maṅ y'o di ruute, y'ede: "K'odo, ki t'opili a togile Silowe." N'a iide, n'a t'upilo, maṅ edayó o-t'ihino.» ¹² Maṅ kane an di ruute, an'de: «Wede geṅ too me?» Yoṅ y'a ruute, y'ede: «Daṅ ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

¹³ Koosiyo wede edayí i t'ihina geṅ, an di t'iide ki d'aana Pariziyen. ¹⁴ Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geṅ, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁵ In'kino maṅ kane Pariziyen toṅ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maṅ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ṅ, y'o t'un'kite lee a edayó, wo n'iide'ṅ n'a t'upilo, maṅ edayó a t'ihina, ni wolliyó.» ¹⁶ Maṅ kane Pariziyen oṅgo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiṅ.» Wo d'e kane d'oṅ soṅ an'de: «Wede k'old'iko sul'di k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geṅ ti diinayan an t'ihinte. ¹⁷ In'kino maṅ wede koosiyo edayí i t'ihina geṅ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maṅ wede y'a ruute, y'ede: «Yoṅ geṅ nebi.»

¹⁸ Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k'ambu, wede geṅ ti poone yoṅ koosiyo wo aṅkeṅ edayí a t'ihina me. In'kino an di wiiko

maawi k'ehiyadí. ¹⁹ Maawí an iina maŋ, an di'n tunde, an'de: «Yode eŋ ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe miŋ koosiyo to ko? Wo aŋkeŋ mummino yi wolleiyo me?» ²⁰ Kane maawí an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Eyye, ay suune eŋ uley, wo ay ehe koosiyo to. ²¹ Wo aŋkenŋo yi wolleiyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yoŋ enŋo yi t'ize goole, y'un ti rooto.» ²² Maawí an rootiyo inŋino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayaŋ an'de, wede yi ruuta kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y' limma ti diinayaŋ me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye. ²³ Geŋ inŋino maawí an ruute, an'de: «Yoŋ enŋo yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

²⁴ Maŋ kane Pariziyen an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a daana Raa, ki kaye maŋ ay suune wede eŋ yoŋ wede k'oldfiko.» ²⁵ Inŋino yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ki suune ye yoŋ wede k'oldfiko, wede k'oldfiko ye toŋ maŋ. Ki nuŋ munda wede ni suune, ti poone nuŋ koosiyo wo aŋkeŋ ni wolleiyo.» ²⁶ Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?» ²⁷ Y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ono geŋ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunuŋ, kune toŋ kun dehu kun t'ise sanalliyagi páy ko?» ²⁸ Inŋino maŋ an di y'iise kaldita, an'de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa. ²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede

eŋ ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maŋ.»
³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamgun eŋ nuŋ ni ziida giggiró, wede y'o t'ihina edayó miŋ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye!»
³¹ Kine in suune Raa geŋ doŋ k'oldiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†.
³² T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, wenda kaŋ soo toŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadí me.
³³ Aame wede eŋ yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.»
³⁴ Inkino maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyadá to ŋilpiyo adda k'oldiko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmi, an di y'udde paate.

Doŋ koŋzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayí geŋ deero Yawudiyagi an ti y'ilmi maŋ, y'a iide, y'a y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ me?»
³⁶ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Yoŋ wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addó a yode me?»
³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi woliyo wo a-rootiyo, eŋ miŋ yode.»
³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttila a dfaanadí.
³⁹ Inkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya kono n'a d'ekka booro, doŋ koŋzayi edayaŋ a-t'ihina, wo doŋ an woliyo geŋ an t'isa koŋzayi.»
⁴⁰ A sirpa geŋ i d'ede Pariziyen an illiga inkino maŋ, an di ruute, an'de: «Kunun

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

kaye toŋ ay t'isa koŋzayi pay ko?» ⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kune koŋzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun wolliyo kereŋ geŋ, booro t'un di'n seeda, oldikagun a lekka daayum a eggun.»

10

Ono ombide a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec in kino wo n'un di rooto: Aame wede yi k'adfiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yoŋ geŋ wede k'oogire goole.

² Wo wede ettiyo ti biza geŋ, yoŋ wede k'elso.

³ A wede k'elso geŋ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambami ere soo ti sundutu sundutu, wo kane an d'ollige golladi, pay y'an adde paate. ⁴ Aame yi ti'n adfiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladi an ti suune. ⁵ Wo wede an ki y' suune ye geŋ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jire sey an t'ombe dokki ti tuddi me, kono golladi an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombide, wo ono geŋ itadan an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di duule sey, y'ede: «Derec in kino wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumbu wede dambami an d'adfiya. ⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane deero k'oogire, wo kane'n dambami an ki'n illiga ye. ⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oon

uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adde aa addi i dehu, wo ombo ton yi-t'oonaa. ¹⁰ Wede k'oogire gen y'ettiyo min ki oogire, ki towwo wo ki lattiya. Wo nun n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a duwo, lekkiyo ere adda darna. ¹¹ Nun min wede k'elso beehiye. Wede k'elso beehiye gen y'a oyye y'a t'inda kono dambami me. ¹² Wo wede i naabiya ki ranñadi, yon wede k'elso ye, dambami ki yode ye gen, yi wulle sullibe yi t'udfo man, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Man dambami sullibe yi-sefde, wo fon son an aa di-teepe. ¹³ Wede i naabiya ki ranñadi gen, yon y'a t'ombe kono yi wolliyo munda wede ki yode, yon seezi ye a dambami me. Nun wede k'elso beehiye, ¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune. ¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nun ton ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nun oo d'ede dambami ti doolo ton ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe enno ye. Kane genno ton n'a-ti'n waako pay, an d'olliga golladó. Injino a t'isa torfo soo, wede k'elso ton soo. ¹⁷ Meega gen yi ni giyye kono nun n'iyye n'a t'inda, kono san n'a balda. ¹⁸ Wenda soo ton umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nun ti siidó. Nun o d'ede toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Gen injino munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa injino man, ti tuddan an t'ihinte sey. ²⁰ Don baadan ti diinayan an di ruute, an'de: «Yon gen ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?» ²¹ Wo fon son an'de:

«Eŋ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki koŋzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a sommide a ume reele baadaŋ maŋ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di y'ize kamileŋ*. ²³ Aame geŋ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamaŋ, yi d'ambu k'ume soo me, soo me. ²⁴ Inkiŋo kane deero Yawudiyagi an di ti d'uule, wo an i-di ruute, an'de: «De kee'ŋ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maŋ, k'ay ti rooti kereŋ.» ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe adduŋuŋ a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ. ²⁶ Wo kune kun ki ziipe adduŋuŋ a nuuno ye, kono kune dambamó ye. ²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadaŋ. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya. ²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo toŋ a ti'n t'ooba ti beezó umbo. ²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yoŋ toogo y'a jiiire pay, wenda soo toŋ umbo a aane a-t'oobe munda

---

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geŋ a tere k'aydu, aame reele baadaŋ. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu piŋe daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine aŋo ti poone geŋ doŋ Siriyeŋ an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Inkiŋo maŋ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamileŋ. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyo gessire.

ti bey Meega me. ³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ Inŋkino maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki moŋgali sey ki kakkisadí ki tówwadí. ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a dfaanaguŋ n'ize naabo beehiye baadaŋ ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti moŋgali ki tówwadó me?» ³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moŋgali ay gi di t'íde ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'íde kono ki kaldfa suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa†.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogiraguŋ‡: “Raa y'ede kune raayagi.” ³⁵ Kun suune wenda soo toŋ umbo a aane a t'oodiba munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ inŋkino kane doŋ Raa y'an ruute onamí geŋ, y'anni wiike kane raayagi me. ³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kaldíta suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kaldíta me? ³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape adduguŋ a nuuno ye. ³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape adduguŋ ye toŋ, kun zaapo adduguŋ a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna kereŋ Meega ti nuŋ wo nuŋ ti yode.» ³⁹ Inŋkino maŋ kane Yawudiyagi an di dihe seeduzí sey, wo yoŋ y'an t'umbilke.

---

† **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

⁴⁰ Maŋ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peefo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuyyite batem ti poone. Yi lekkiyo angeŋŋo.

⁴¹ Doŋ baadaŋ an d'iide tuddí, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ derec.» ⁴² A ume geŋ doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundí Lazar ti ille ki Betani. Yoŋ geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaŋ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doŋ eediyadaŋ unse a zoŋ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltú. Maŋ onniyo soo leemadaŋ Lazar geŋ yi t'iire eeni. ³ Inkino maŋ kane zembadí geŋ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ŋ y'ede: «Galmeegey k'ollo, laŋzayá wede ki giyye geŋ, yi t'iire eeni.» ⁴ Aame Isa y'illiga inkino maŋ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geŋ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geŋ duwo an di t'imma Raa. Wo soŋ t'urzi geŋ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geŋ, Isa yi'ni giyye baadaŋ. ⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddí eeni maŋ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayí geŋ yi likke onniyo sire. ⁷ Saŋ maŋ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.» ⁸ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eŋ miŋ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moŋgali ki tôwwadá, miŋ ki dehu k'a kime k'ummey sey!» ⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peefo ti koliyo

bini t'a-t'oore geŋ, ume'ŋ toore kereŋ, wo wede yi sooru toŋ maŋ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi woliyo toore ki dŋoŋ duniya pay. ¹⁰ Wo wede yi sooru did'do maŋ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.» ¹¹ Aame Isa yi ruute inŋkino maŋ, y'an di ruute sey, y'ede: «Lanzayin Lazar edayi i ziida moone, wo nuŋ n'ette n'a ti y' t'inney.» ¹² Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maŋ, saŋ y'a utta.» ¹³ Yo Isa yi ruute inŋkino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum. ¹⁴ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute patan, y'ede: «Lazar y'inda. ¹⁵ Nuŋ ulbó unse a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadi me. T'urzi geŋ un t'ela toogo kun di zaapa addugun a nuuno. Wo anken in engile, in ti y' wollo.» ¹⁶ Inŋkino maŋ Toma wede an yi waaku soŋ Wede Roono geŋ, y'an di ruute a sanalliyagi ongoŋ, y'ede: «Kun t'oozo, kine toŋ in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geŋ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pide. ¹⁸ Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. ¹⁹ Inŋkino maŋ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geŋ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadan an d'iide selliyadan. ²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadan maŋ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayi, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. ²¹ Marte ti y'uuney maŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, anki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye. ²² Wo nuŋ ni suune ankenno toŋ maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.» ²³ Maŋ Isa yi di ruute,

y'ede: «Leemadí geɗ yí-balɗa.» ²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuɗ ni suune a onniyo k'ita ɗoɗ i t'inda an ti balɗa geɗ, yode toɗ y'a-balɗa*.» ²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuɗ miɗ weɗe i d'eliyo lekkiyo wo i balɗiya ɗoɗ unto. Weɗe yi ziipa addí a nuuno maɗ, aame y'inda toɗ y'a-balɗa. ²⁶ Wo weɗe tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addí a nuuno maɗ, kuɗic unto yi ki ti wolla ye. A ono eɗ koɗ m'umbe ko?» ²⁷ Maɗ tod' ti di'n gime onamí, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuɗ, nuɗ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, weɗe Raa yi ruute a etto ki duniya.»

²⁸ Injino maɗ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ɗ ti di miline, t'ede: «Weɗe dooyisadiɗ yo a enno. M'edi, yi kin tonɗiyo.» ²⁹ Mariyam t'illiga injino maɗ, perek t'a t'iiziga, t'a ingile k'ume yode. ³⁰ Aame geɗ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney genno. ³¹ Kane Yawudiyagi ɗoɗ a ita Mariyam an ti selliyo geɗ an wulle ti t'iiziga perek maɗ, kane toɗ an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette moolo ki biza muuzo. ³² Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wulle maɗ, t'a dikke a ɗaanadí, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuɗ, aɗki kee ede maɗ, leemadó yi ki t'inda ye.» ³³ Isa yi wulle Mariyam ti moolo ti Yawudiyagi ɗoɗ a itatú pay maɗ, yode toɗ addí y'a ki n'iibe ye, a-litte. ³⁴ Maɗ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.» ³⁵ Injino maɗ Isa edayí a ise

* **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

soldite zumari. ³⁶ Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi giyye baadan de me, yi mōolo me.» ³⁷ Wo kane doŋ ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yoŋ wede i di t'ihina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a iili Lazar y'a inda me?»

Baldīya Lazar

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addi yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti d'ŋkile zumbulu. ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' d'ŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte tema ki wede inda geŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yoŋ y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.» ⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute de me, aame mi ziipa addi a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.» ⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' d'ŋkile. Aame geŋ Isa y'a t'umbe edayi k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadan a kee Meego, kono kee ki n'illiga. ⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo in'kino a doŋ sirpadó eŋ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.» ⁴³ Aame y'a ti ruute in'kino maŋ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'adfi!» ⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilde, y'a t'udfo t'adda muuzo me, beydi ti zoŋdi geŋ tuuniyto ti budfani, wo eedi diibiyo ti buude pay†. Wo Isa

† **11:44** 11.44 A ozzinagi geŋ doŋ k'Izirayel an ŋilpiyo nuune in'kino: eego tuunito sittu, beydan siidan, zoŋ toŋ siidan wo tudde toŋ sittu.

y'an di ruute a doŋ sirpa geŋ, y'ede: «Budɗani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a engile.»

*Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2)*

⁴⁵ Yawudiyagi baadaŋ doŋ iido selliyo Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe addaŋ a yode. ⁴⁶ Wo doŋ ongo an iide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize. ⁴⁷ Maŋ kane deero doŋ sedefe ti Pariziyen geŋ an t'ugiyee deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayaŋ, an'de: «In d'ise mummino, kono wede eŋ y'isiyo sulɗi k'armika baadaŋ. ⁴⁸ Aame in y'iila a naabadi ettiyo maŋ, duwo pay an di zaapa addaŋ a yode, inkiŋo kane Romeŋ an d'etto, Boy kamileŋ ki Raa an ti y' latta wo siidadiŋ pây.» ⁴⁹ Maŋ ti diinayaŋ i d'ede wede soo sundi Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedefe yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye. ⁵⁰ Kun ki woliyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine doŋ siido, miŋ kine pay in di t'inda.» ⁵¹ Wo ono doŋ uɗɗe ti bize geŋ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo goole doŋ sedefe yode geŋ, Raa yi-d'ele ono doŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono doŋzi Yawudiyagi. ⁵² Wo yi t'inda ki doŋ siido daŋŋal ye, wo de k'ogiyso k'inŋi Raa doŋ i-tiipe, an t'isa kaŋ soo.

⁵³ Geŋ inkiŋo ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki tôwwadi. ⁵⁴ Tiŋ geŋ yode Isa toŋ tuddi y'a ti ziida, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayi geŋ y'a t'irga, y'a ingile ki geeger

sundutú Epirayim a biza balɗa, ti sanalliyagí an di lekkiyo anɗenno.

⁵⁵ Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Inkiŋo maŋ doŋ baadaŋ t'adda siidiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddaŋ, an t'ise kamilen a daana Raazaŋ. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geŋ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Elkiyagaŋ moo me? Kun elkiyo miŋ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero doŋ sefeke ti Pariziyen geŋ an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa maŋ, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

Yergu k'egey doŋ eediyadaŋ unse a zoŋ k'Isa (Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geŋ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto. ² Aame Isa y'iiney Betani maŋ, an d'ize ombo ti sundí. Marte ere k'eliyo k'ombadaŋ, wo Lazar yoŋ ti diine doŋ an iimi kaŋ soo. ³ Maŋ Mariyam ti d'umbe egey doŋ eediyadaŋ unse sudaŋ nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayí wo zooyayaŋ ooŋe. Ti di yirgite zoŋ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltú. Boy geŋ i d'úune ti eediyo ki egey genno. ⁴ Maŋ i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundí Ziidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, y'ede: ⁵ «I dehu egey eŋ in t'owila a adde suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede

munɗa ye!» ⁶ Ziidas yi rootiyo inƙino kono yon weɗe k'oogire. I sarkiya korɓitayan yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki wolloiyo sommagi ki ɗon munɗa an k'ede ye ye. ⁷ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo ɗeɗɗek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane ɗon an k'ede munɗa ye geŋ an lekka daayum ti kune*, wo ɗe nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Maŋ kane Yawudiyagi ɓaadan an d'illiga Isa yo a Betani. Inƙino maŋ an d'inƙile ki Betani, wo ettiyadan an iide gette an di wollo Isa ɗanŋal ye, wo an a di wollo Lazar weɗe Isa yi ti y' bilɗe ti diine ɗon unto pây. ¹⁰ Ti onniyo gettiŋ kane deero ɗon seɗeɗe an di dihe Lazar ton an di y' t'ide, ¹¹ kono t'urzi yode Yawudiyagi ɓaadan an t'argu ti tuddan wo an di zaapu addan a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40)

¹² Ti soggatú maŋ kane ɗon ɓaadan iide tar-naape geŋ, an d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger Zeruzalem. ¹³ Inƙino maŋ kane ɗon geŋ an dimɓo puutagi k'inda sundan palmiye a beyɗan, an t'iide okkimayí, an di ɗollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki weɗe ettiyo ti suma Galmeega Raa, yon mozigo ki ɗon k'Izirayel†!» ¹⁴ Isa yi d'uune ulo buuru, y'a-ti gili eego, geŋ a-t'iide a ono ɗon an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ¹⁵ «Kune ɗon geeger Siyon kun orgiɗe ye. Enno mozigagun y'ettiyo,

* **12:8** 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

† **12:13** 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26.

y'a ti gilo ekk'ulo buuru‡.» ¹⁶ Munda wede ize geŋ ki poone sanalliyagí an ki zuune ye. Wo aame Isa yi-gili kandaane goolikadí Raa yi-t'ele maŋ, kane an d'ilke kacin munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Isa geŋ, a-t'iide.

¹⁷ Aame Isa y'a wiike Lazar t'adda muuzo wo y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto geŋ, doŋ baadaŋ an wulle, maŋ kane geŋ an iide'ŋ, an di gizite a duwo a munda wede ize me. ¹⁸ Injino maŋ doŋ baadaŋ an d'ukke okkimayí, kono an illiga munda k'armika wede y'ize geŋ me. ¹⁹ Maŋ kane Pariziyen an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Kun wolliyó de'ŋ, kune kun k'aana ye. Wede eŋ y'inni jiire, duwo pay an ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadí

²⁰ Ti diine doŋ iide Zeruzalem an i-d'ottila a Raa a onniyo tarnaape geŋ, i d'ede doŋ miibi kane Girek. ²¹ Kane geŋ an d'iide tukki Pilip wede ti Betsayda siido Galile, an di y' tunde, an'de: «Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.» ²² Maŋ Pilip y'a uuney Andire, sirwaŋ pay an d'injile k'ume k'Isa an i di ruuto. ²³ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aŋkenj peedo t'iide, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, Raa y'an di kiza goolikadó a duwo. ²⁴ Derec injino wo n'un di rooto: Aame buzu ki-giira maŋ, adda siido yi d'unto doo minj, yi-t'adfiya kollo, yi d'ehiyo inŋi baadaŋ ti doolo. Wo aame yi k'inda ye maŋ, y'a lekke daayum yonj minj yode. ²⁵ Wede yi geyyiso tuddí maŋ, y'a ti dagga, wo wede lekkiyadi ere

‡ 12:15 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

adda duniya ette yi ti giigira maŋ, y'a t'utta wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ²⁶ Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, y'a ni daane. Geŋ inŋkino ume nuŋ ni lekkey geŋ, wede naabadó toŋ aŋgeŋŋo. Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, Meega y'a yi t'imma.

²⁷ Aŋken undó ti gorpiso, wo nuŋ n'a roote moo me? N'a t'eese: "Mee'ki nuŋ, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó eŋ me?" Wo nuŋ n'iido miŋ kono k'inŋkino, n'a adɗa t'urzi dabirsa. ²⁸ Mee'ki nuŋ a ɗuwo sundá k'an ti kaza.» Inŋkino maŋ ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.» ²⁹ Wo kane ɗoŋ a ume geŋ an d'illiga, an di ruute, an'de: «Idɗise mizzi ko?» Wo ɗoŋ oŋgo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!» ³⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune. ³¹ Aŋken peedo t'iide ɗoŋ duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. ³² Wo ki nuŋ, aame ti siido an ti n' duduɗa t'awwa maŋ, ɗuwo pay n'an arga a nuuno.» ³³ A onamí geŋ yi rootiyo kaŋ mummino urzi yi t'inda me. ³⁴ Maŋ kane ɗoŋ duuru geŋ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riije ti kaaga adda mattup k'oogiradiŋ, Almasi Raa yi biire geŋ yoŋ y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ, an ti y' doɗɗa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulo wede, miŋ wee wee?» ³⁵ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Toore yoŋ ede botto a diinaguŋ ki onniyto miibi geŋ, kun oziro a toore geŋŋo kono zimolo t'un gi

di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo geŋ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye. ³⁶ Miŋ yo toore ede botto geŋ, kun zaapo addugun kun daano toore geŋno, kono kun t'isa inŋi toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a Isa ye

Isa y'a ti ruute inŋino maŋ, ti tuddaŋ y'a t'irga wo yi-t'umbida. ³⁷ Ti suldi k'armika doŋ Isa y'ize baadaŋ a daanadaŋ geŋno toŋ, kane Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a yode ye. ³⁸ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaagaŤ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee umbe a ono doŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeega Raa yi gize toogadi te?» ³⁹ Yode Ezayi geŋno batum y'a ruute sey, ki moo me duwo eŋ an k'ambu ye me, kono: ⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayaŋ, wo addaŋ y'an ize zakidi, kono edayaŋ a ki wolle ye, wo eedaŋ t'a ki seeda munda ye. N'an ize inŋino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.» ⁴¹ Ezayi yi ruute inŋino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi geŋno toŋ ti diine deero Yawudiyagi geŋ, doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode kaŋ ombide, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayaŋ, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye. ⁴³ Inŋino maŋ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi duwo, miŋ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ť **12:38** 12.38 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. * **12:40** 12.40 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

Ono k'Isa an dekka booro ekki d'uwu

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addí a nuuno geṅ, yi ki ziipe addí a nuuno ye, wo de yi ziipe addí a wede i n'igibo. ⁴⁵ Wo wede i ni wulla maṅ, geṅ aa yi wulle wede i n'igibo. ⁴⁶ Nuṅ toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addí a nuṅ maṅ, y'a ki lekke adda zimolo ye. ⁴⁷ Aame wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye maṅ, i dekka booro eedí nuuno ye, kono nuṅ ni k'iido'ṅ dekkiyo booro ye, n'iido'ṅ n'a utte d'uwu. ⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamó yi k'ambu ye maṅ, munda a dekka booro eedí ede. Wo ono doṅ ni ruute geṅ miṅ, onniyo k'ita maṅ kane geṅ an dekka booro eedí. ⁴⁹ Derec, ono doṅ ni rootiyo eṅ ti suma nuuno k'eedó ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me. ⁵⁰ Wo nuṅ ni suune onamí doṅ y'o ruute n'a roote'ṅ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono doṅ ni rootiyo eṅ, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoṅ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ṅ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yikime k'ume Meega. Isa geṅ doṅzi a duniya yi'ni giyye, in'kino maṅ y'an di'n geyye bini untadí. ² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune ombo maṅ, Meeda siitandani ti-d'ele elkiyo a biza k'ulbe Ziidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey doṅ k'olmidayí. ³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele

sulɗi pay a beezí, yoŋ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayí goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooní. ⁵ Maŋ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoŋ sanalliyagí, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooní geŋŋo. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'o ki t'opile ye zoŋɗó me!» ⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyo'ŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.» ⁸ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Kudic, kee k'o ki t'opila ye zoŋɗó me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.» ⁹ Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Inkino maŋ k'o ki t'opile zoŋɗó ɗaŋŋal ye, k'o t'opili beyɗó ti eedó pây!» ¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zoŋɗí baa, kono yoŋ tuddí pay kamileŋ. Wo aŋkeŋŋo eŋ kune kamileŋ, wo pay ye.» ¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey ɗoŋ k'olmidayí me. Geŋ inkino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamileŋ ye me.»

¹² Aame y'a ti ɗiŋge t'opilso zoŋ sanalliyagí maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume an d'ombo wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune ɗey?

¹³ Kune kun di n' waaku “wede dooyiso” wo “Galmeega”, geŋ ki kune ɗerec kono eŋ miŋ nuuno. ¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyisaguŋ wo Galmeeguguŋ n'un upile zoŋguŋ maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí.

¹⁵ Inkino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa

nuŋ ize a kune. ¹⁶ Derec inƙino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye. ¹⁷ Ono eŋ kun'ni zuune maŋ, kune adda k'unŋsuwo aame kun a ziida zakidfi maŋ. ¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune doŋ ni biire me. Wo geŋ inƙino a-t'ette a ono doŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede ay ombó umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*." ¹⁹ T'aŋkenŋo suldi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ". ²⁰ Derec inƙino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas

(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)

²¹ Aame Isa yi ruute inƙino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec inƙino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ y'a ni t'ela bey doŋ k'olmidayó.» ²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti geldfiyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me. ²³ Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede soo Isa yi giyye baadaŋ, y'a-guune a sirpadí. ²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye. ²⁵ Inƙino maŋ yo sanallusu

---

* **13:18** 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **13:20** 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?» ²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot. ²⁷ T'ume Ziidas yi ziida mappa yi t'iimi maŋ, Meeda siitandani ti-t'iide eedí. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munɗa ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.» ²⁸ Wo ti diine kane ɗoŋ i-guune ombo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas in̄kino me. ²⁹ Ziidas geŋ yoŋ wede sarkiya korbite, in̄kino ɗoŋ oŋoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munɗa i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munɗa a ɗoŋ weedayaŋ umbo koo maŋ. ³⁰ Wo aame Ziidas yi ziida mappa maŋ, kesiko y'a t'udɗe paate. Ume toŋ y'ize diɗɗo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udɗe maŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Aŋkeŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nuŋ geŋ, ɗuwo an di wolla gooliko Raa. ³² T'urzi ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nuŋ Ulo gette a ɗuwo, wo taŋ booloŋ Raa y'a-t'isa. ³³ In̄ni ki nuŋ, ti kune n'aa ki lekka baadaŋ ye baa. Kune kun di'n deha, wo aŋkeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tudduŋ. Eyye, kun geyyo tudduŋ aakede nuŋ n'unni giyye.

³⁵ Aame kun giyya tuddugun maŋ, ɗuwo pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Maŋ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'ambe ki too me?» Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nuŋ n'ette eŋ, aŋkenŋo ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'îida maŋ, k'a ni daana kollo.»

³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, moo me aŋkenŋo ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.» ³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec inŋkino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kune ulbugun i t'oode ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadaŋ. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nuŋ n'ette me.» ⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?» ⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ derec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me. ⁷ Aame nuŋ kun ni

zuune maṅ, Meegó toṅ kun di y' suune kay. Wo ti aṅki eṅ miṅ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maṅ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi do, maṅ addey a-t'udiga.» ⁹ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuṅ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miṅ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maṅ, geṅ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me? ¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuṅ ti Meega, wo yoṅ ti nuṅ aa wede soo me. Ono doṅ ni rootiyo eṅ, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuṅ geṅ, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno. ¹¹ Kun zaapo addugun̄ a nuuno, ki kotto nuṅ ti Meega wo yoṅ ti nuṅ kaye aa wede soo. Aame a onamó eṅ kun k'ambu ye toṅ, kun ambo a naabo ere n'isiyo. ¹² Derec in̄kino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maṅ, naabo ere nuṅ n'isiyo ette, yoṅ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega. ¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maṅ, nuṅ n'un di y'isa, kono duwo an t'imma Meega t'urzi k'Ulo. ¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maṅ, nuṅ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen̄

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maṅ, urziyagi k'oogoro doṅ ni rootiyo geṅ kun d'ozire eego. ¹⁶ Wo nuṅ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune. ¹⁷ Wo tod'tiṅ Unde ere ki Derec, tode gette doṅ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolliyo ye wo an ki ti suune ye. Wo de kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo

tod'te t'a lekka adda k'addugun. ¹⁸ Genj i-kaza n'un ki'n oola nonngayi ye, n'a kimo tuddugun. ¹⁹ Tanj boolonj d'anjnal donj duniya an ki n' wolla ye baa. Wo kune kun di n' wolla, kono nunj ni lekkiyo zeere, wo kune tonj kun di lekka zeere kay. ²⁰ Onniyo gette t'iina manj, kune kun di suuna nunj ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nunj wo nunj ti kune aa wede soo. ²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro donj ni rootiyo wo y'a ti sooru eego manj, yonj yi ni giyye. Wo wede i ni giyye genj, Meegó y'a yi geyya wo nunj tonj manj n'a yi geyya kay, nunj n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a donj duniya ye me?» ²³ Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye genj, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nunj kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. ²⁴ Wede yi ki n' geyye ye genj, onamó yi ki'n seedu ye. Ono donj kun ollige enj ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. ²⁵ Suldi genj n'un ti'n ruute ki poone nunj ede botto ti kune genj me. ²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamilenj, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a suldi pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono donj pay n'un ruutite.

²⁷ Nunj n'un iili toose, n'un ele toose ere ki nunj batum*. Nunj n'un ele aa donj duniya an ki d'eliyo ye. Ulbugunj i t'oodfe ye, kun orgife ye. ²⁸ Kun illiga n'un ruute, n'ede: "N'engile

* **14:27** 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

wo n'a kimo tuddugun." Aame kun ni giyye maŋ, ulbugun aase unse a enjilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ. ²⁹ Sulđi geŋ t'ankeŋno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa addugun a nuŋ. ³⁰ Ankeŋ ki d'aana eŋ ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo d'erec tode gette i-k'ede togo ye a tukki nuŋ me. ³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono d'oŋ Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ d'oŋ duniya an di suuna nuŋ Meega ni y' giyye. T'eŋ kun t'oozo, in enjile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. ² Layđayi d'oŋ pay kettiyo ti nuŋ wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n dekkiso mendaŋ. Wo layđayi d'oŋ ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadaŋ sey. ³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize d'oŋ kamileŋ aa undumu wede an ti y'ikkima. ⁴ Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, geŋ kune toŋ injino aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ, kun t'isa ki bita. ⁵ Nuŋ aa undumu biŋ wo kune aa layđayi. Wede yi likka kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ ti yode maŋ, yode geŋ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadaŋ, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. ⁶ Wede yi

ki lekkiyo kettiyo ti nuŋ ye maŋ, yoŋ geŋ an di seŋda dokki ti paate aakede layisa dekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maŋ an t'ambu, an di seŋdiyo adda k'uwwu, ti-t'oggiyo mentú. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo onamó kun'ni seedu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'oona. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego enno: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadan wo kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geŋ, nuŋ toŋ n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nuŋ ni seedu a suldi doŋ Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute in kino kono nuŋ ulbó aase unse ti kune, wo unsuwagun gette t'aase baadan ki baadan a ceere. ¹² Kun ollo, enno urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tuddugun, aakede nuŋ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maŋ, geŋ kune lanziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake doŋ naabadó ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi doŋ Meegó y'o gizite n'un k'inga ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidi kun d'ette kun d'ise naabo ere ki dfaakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadan. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki

daayum. Injokino mañ munda wede kun tonda Meega ti sundó geñ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ Enj munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tuddugun.»

Doñ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame doñ duniya an unni giigira mañ, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti doñ duniya soo mañ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuñ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayan me. Kono kamo doñ duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Injokino mañ kun elko a ono doñ n'un ruute, n'ede: “Wede naabo geñ yoñ t'ekki wede dooyisadi ye.” Geñ nuñ an ni dibire, wo kune toñ mañ an un di'n dabira kay. Wo nuñ onamó an'ni seedu mañ, ki kune toñ an di'n seeda kay. ²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye. ²² Aame nuñ ni k'iido wo n'an ki ruute ye mañ, booro k'oldiko t'an ki'n seeda ye. Wo anken an lekkiyo adda k'oldikadan pi mañ, urzi an t'adfa eedan umbo t'oldikadan me. ²³ Injokino mañ wede i ni koogire geñ, yi koogire Meegó pây. ²⁴ Aame nuñ a diinayan ni k'ize suldi doñ wenda ti doolo soo toñ yi k'ize ye mañ, geñ booro k'oldiko ti ki'n seeda ye. Wo anken suldi doñ geñ an i wulle toñ, nuñ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geñ a iina kono a-t'ette a ono doñ an riñe ti kaaga adda mattup k'oogiradan, an'de: “An ni giigira daa k'urzutú*.”

* **15:25** 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5.

26 Nun n'iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyaguŋ n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maŋ, t'an di kiza onamó a d'uwó. 27 Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

1 «Suldi pay geŋ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'adduguŋ a Raa kun ki d'oola ye. 2 T'adda boydi doŋ in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiiire sey, onniyo t'aana inkiŋo wede tuuku unni t'ida geŋ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a daana Raa. 3 Kane an un isa inkiŋo kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye. 4 Wo de suldi geŋ n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina maŋ, kun d'elka a ono doŋ n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamileŋ

«Nun n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'ŋ kono nuŋ ti kune. 5 Ankeŋ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinaguŋ wede a ni tonde umbo, y'a t'eese: "K'ambe ki too me?" 6 Wo de suldi n'un ti'n ruute inkiŋo maŋ, ulbuguŋ i d'oodiyo baadaŋ. 7 Wo ki too maŋ n'un rootiyo ono doŋ derec, beehiye a kune nuŋ n'a ingile. Wo aame ni k'ingila ye maŋ, tode Ere Noogiyaguŋ gette ti k'etto ye. Wo de n'ingila n'iiney maŋ, n'un ti-t'igibo. 8 Tod' t'iina maŋ, doŋ duniya eedaŋ t'an ti-dagga a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi deŋka booro te*. 9 Kane an ti digge a elkisadaŋ ere

* 16:8 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 24.25.

a urzi k'oldiko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n'engile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi dekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede suldi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankenno me. ¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza suldi doŋ pay derec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettú ye, wo de ti rootita suldi doŋ pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a suldi doŋ etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a d'wo, kono ono doŋ tod' t'un roota geŋ adfa ti bize nuuno. ¹⁵ Suldi doŋ pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Môolagun t'a-kima t'unŋsuwo

¹⁶ «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla.» ¹⁷ Inkino maŋ kane sanalliyagi ongo an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «I-kaza moo me onami doŋ y'in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onami doŋ yi rootiyo "taŋ booloŋ" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono doŋ yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Taŋ booloŋ maŋ kun ki n'

wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ boolon sey kun di n' wolla" geŋŋo ko? ²⁰ Derec iŋkino wo n'un di rooto: Kune kun d'ôola wo kun di dillita, wo kane d'ofŋ duniya ulbaŋ aasa uŋse. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbuguŋ a ôona t'uŋsuwo. ²¹ Geŋ aakede erewo addutú i t'umbe k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondon aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandiya, ulbutú i-d'isiyo uŋse kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ aŋkeŋŋo kun lekko t'ulbe k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n wolla sey. Aame geŋ adduguŋ a ôona t'uŋsuwo, wo uŋsuwaguŋ gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec iŋkino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini aŋki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t'oona, iŋkino maŋ adduguŋ a ôona t'uŋsuwo.»

Isa duniya yi ti jüre

²⁵ «Suldi pay geŋ n'un ruutite t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo suldi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti sigguŋ kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y' tonda ye baa kono kune me. ²⁷ Yo Meega batum miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo aŋkeŋ duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagí an i di ruute,

an'de: «Ankeŋ onamá ki rootiyo eŋ kereŋ baa, ombife ye. ³⁰ Ankeŋ kaye ay zuune kee ki suune suldi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ankeŋ kun umbe baa ko? ³² Saŋ onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina baa, kun di-teepa wede soŋ k'umayi k'umayi, kun di n'oola siidó. Wo de nuŋ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Suldi geŋ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya ette kun t'oona dabar, wo kun ombon kono nuŋ duniya ni ti jiiire.»

17

Isa yi ton-di-yo Raa ki sanalliyagi

¹ Aame Isa y'an ti ruute inkinno maŋ, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, peedo t'iide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a duwo, kono Ulá toŋ y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki duwo pay, kono y'an t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane doŋ pay kee ki ele geŋ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di suune kee Raa wede ki kotto soo danjal, wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuŋ adda duniya ette, goolikadá a duwo n'an ti-gize, wo naabo ere k'o elo n'aase, ni-t'ize. ⁵ Mee'ki nuŋ, ti poone k'a okkima duniya botto geŋ, nuŋ o d'ede gooliko a daana kee. Ankeŋ tode gette a daanadá k'o t'eli. ⁶ A duwo doŋ kee ki biire t'adda duniya wo k'o di'n ele geŋ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'o di'n elo, wo onamá an di'n ziida.

⁷ Ankenj kane an zuune suldfi pay dɔŋ k'o elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee, ⁸ wo ono dɔŋ kee k'o elo geŋ, a kane nuŋ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziida bey sire, an di zuune ki kotto nuŋ n'iido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuŋ ni tondiyo kee'ŋ kono kane. Ni ki-tondiyo kono dɔŋ duniya ye, wo de ni ki tondiyo ki kane dɔŋ kee k'o elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Suldfi pay oo d'ede geŋ kane ki kee, wo suldfi ki kee ki nuŋ. Wo t'urzi suldfi dɔŋ k'o elo geŋ nuŋ d'uwɔ an di n' t'imma. ¹¹ Wo ankenj nuŋ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuŋ kee wede kamileŋ, k'anni booho ti toogo sundá ere k'o ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuŋ kine aa wede soo. ¹² Aame nuŋ ti kane geŋ, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'o ele. N'an di'n buuhe, ti diinayan wenda soo toŋ i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iide a ono dɔŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ¹³ Ankenj ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono eŋ nuŋ botto adda duniya, kono unswadó t'a koone baadan ki baadan adda k'addan. ¹⁴ Nuŋ onamá n'an ele a dɔŋzá me, wo kane dɔŋ duniya an di'n giigira kono kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁵ Nuŋ ni ki tondiyo dɔŋzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k'anni boohe ti Mohita k'oldiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a kee t'urzi wede d'erec, kono onamá kane d'erec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya

---

* **17:12** 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

geŋ, nuŋ toŋ maŋ n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane geŋ nuŋ batum tuddó n'a-t'uuye kese a kee, kono kane toŋ tuddaŋ an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede d'erec.

²⁰ Nuŋ ni ki-tondiyo kono ki kane daŋŋal ye, wo ki d'ofŋ pay i zaapa addaŋ a nuŋ t'urzi k'ono d'ofŋ an an kizita. ²¹ Nuŋ ni ki tondiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuŋ, aakede kee kettiyo ti nuŋ wo nuŋ kettiyo ti kee geŋ, kane toŋ an t'ise kettiyo aa wede soo, kono d'ofŋ duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'o elo gette, nuŋ n'an ele. In'kino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuŋ aa wede soo, ²³ nuŋ ti kane wo kee ti nuŋ. T'urzi geŋ an t'ise d'ofŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo, in'kino d'ofŋ duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki giyye nuŋ. ²⁴ Mee'ki nuŋ, kane kee k'o'n elo, wo nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ, kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane an di wolley goolikadó ere k'o ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. Doŋ baadaŋ adda duniya an ki suune ye, wo nuŋ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toŋ an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di t'oona kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

Isa an yi ziidfa ki tôwwô
(Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53)

¹ Aame Isa y'a ti d'inge onamí in'kino maŋ, tin' geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di diipida sorgile ki Sediron. Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda. ² Wo Ziidas, wede y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayí geŋ, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume geŋ me. ³ In'kino maŋ Ziidas y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a asigiryagi don ki Romen, ti don i boohiyo Boy Raa kane don deero don sedefe ti Pariziyen an iidiba geŋ me. Kane asigiryagi geŋ an ziki a beydon lampiyagi, bingagi wo sulfi deyyiso. ⁴ Wo ki Isa yon yi suune sulfi don pay i aana me. In'kino maŋ y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ nuŋ.» Wo Ziidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayí geŋ yon a diine kane. ⁶ Aame Isa y'an ruute «Nuŋ miŋ nuŋ» maŋ, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute de me, nuŋ miŋ nuŋ. Aame kun dehu nuuno maŋ, donzó'ŋ kun oolo an d'engile.»

⁹ Geŋ in'kino a onamí don yi ruute ki poone'ŋ

a-t'iide a urzizanj*, onamí d'ofj yi ruute, y'ede: «Mee'ki nuñ, duwo d'ofj k'o ele enj, soo toñ ni ki digge ye.» ¹⁰ Mañ Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezí, y'a t'iidíba, y'a-diikidfa wede naabo ki mozigo goole d'ofj sedeke, kuudí wede k'ammade a díkke. Wede naabo geñ sundí Malkus. ¹¹ Mañ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo minj kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole d'ofj sedeke

(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54)

¹² Sañ mañ kane asigiryagi Romenj ti goolayan, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi d'ofj i boohiyo Boy Raa geñ, Isa an di y' ziidfa, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ñ di Anne eeme Kayip. Kayip geñ mozigo goole d'ofj sedeke a ozzine geñ me. ¹⁴ Wo yo Kayip geñ y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ñ wedusu soo y'a t'inda kono d'ofj duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa

(Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geñ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geñ, mozigo goole d'ofj sedeke yi y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole d'ofj sedeke me. ¹⁶ Wo Piyer geñ y'a uupe paate a biza bumbu. Injino mañ sanallusu wede mozigo goole d'ofj sedeke yi y' suune geñ y'a d'ud'ede, yi di ruute a ere

* **18:9** 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zanj 6.39; 10.28; 17.12.

† **18:14** 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zanj 11.49-50.

naabo i boohiyo biza bumbu gettiyo, mañ Piyer toñ yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda gen, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee toñ mañ ti diine sanalliyagi ki wedusu enno dee da?» Piyer yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nuñ ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ñ reele, inkinno mañ kane don naabo ti asigiryagi don i boohiyo Boy Raa gen an di mudde uwwu, an di kookiyo. Piyer toñ mañ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole don sedeke ti Isa

(Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71)

¹⁹ Aame gen yo mozigo goole don sedeke y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadi. ²⁰ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Munda ombide soo toñ ni ki ruute ye. Ni ruute onamo'ñ kereñ a daana don duniya me. Ni duuyite'ñ daayum adda boydi don in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ñ don i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nuñ n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono don Isa yi ruute inkinno gen, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume genno, y'a yi fitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole don sedeke min ki di rootiyo inkinno ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ñ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ñ derec mañ, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Inkinno mañ Anne y'a y'igibe kan kettiso di Kayip mozigo goole don sedeke.

Piyer y'a giigira Isa sey

(*Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62*)

²⁵ Aame geɗ Piyer yo ede a biza k'uwwo, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toɗ ti diine sanalliyagi ki wede enno dee da?» Maɗ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuɗ ti kane ye.» ²⁶ Ti diine doɗ naabo ki mozigo goole doɗ sedeke geɗ, i d'ede wede ede yoɗ taasa ki wede Piyer y'a-dikke kuudí geɗno, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eɗ, ni ki wullo ti yode adda jineene dee da?» ²⁷ Maɗ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geɗ uzu y'a ñile.

Isa a daana goole siido

(*Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5*)

²⁸ Saɗ maɗ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoɗ Romen goole siido. An iiney maɗ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradan ye, kono an d'ooma ombo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Inkiɗo maɗ Pilat y'a t'ucde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maɗ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eɗ kun yi zikiye'ɗ ki moo me?» ³⁰ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maɗ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?» ³¹ Maɗ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inkiɗo maɗ ooɗo, kune batum kun ti y' waako, kun dekkoy booro aa oogiragun ti rootiyo.» Maɗ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki towwo wedusu ye.»

³² Geŋ iŋkino a-t'iide a ono ɗoŋ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaŋ mummino untadí ere yi t'inda te. ³³ Iŋkino maŋ Pilat y'a-gime k'adda ɓoy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?» ³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá ɗoŋ ki rootiyo eŋ, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ ɗuwo ko a tukki nuŋ me?» ³⁵ Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziido'ŋ ɗoŋ siidá ti deero ɗoŋ seɗeke oo d'iido me. K'izo moo me?» ³⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ mozikadó a siido ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maŋ, ɗoŋzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seɗa, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo iŋkino ye, aŋkeŋno mozikadó a siido ettiyo ye.» ³⁷ Iŋkino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kacin mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono iŋkino nuŋ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi weɗe ki ɗerec, wo kane ɗoŋ i dehu urzi weɗe ki ɗerec geŋ, an d'ollige onamó.» ³⁸ Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo ɗerec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute iŋkino maŋ y'a t'iiziga, y'a t'udɗe k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki weɗe eŋ munda ulsu ni k'uune ye. ³⁹ Wo ɗe aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'adɗiya wedusu t'adda ɗaŋgay, weɗe aa adduguŋ i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'adɗo mozigo Yawudiyagi ko?» ⁴⁰ Iŋkino maŋ kane an

d'iise d'ollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'addi'ṅ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'addi'ṅ Barabas!»
 Wo yo Barabas geṅ, yoṅ wede d'ekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ Inṅino maṅ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa. ² Asigiryagi an di gini kadumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse. ³ Maṅ an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danyisa.

⁴ Pilat y'a t'udde sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuṅ Isa n'un di y'addo paate, wo kun suuno a tukki yode eṅ nuṅ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁵ Maṅ Isa y'a t'udde paate ti kadumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ṅ enno!» ⁶ Aame deero d'ofṅ sedeke ti asigiryagi d'ofṅ i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maṅ, an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko!» Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko me, kono nuṅ a tukki yode eṅ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.» ⁷ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ṅ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddí

yoŋ Ulo Raa.» ⁸ Aame Pilat y'illiga ono geŋŋo maŋ, y'a urgide baadaŋ. ⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maŋ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ŋ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu d'eddek, onami'ŋ yi-ki'n kama ye. ¹⁰ Inkiŋo maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno miŋ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuŋ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me.» ¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye maŋ. Kono kamo, wede y'an ele nuŋ a beezá geŋ, yoŋ wede k'oldfiko a jiire kee.»

¹² Tiŋ geŋ Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise d'ollite, an'de: «Wede eŋ ki iiza maŋ, d'uwu an di suuna kacŋ kee'ŋ lanze ki mozigo goole ki Romen ye. Wede yi ti t'isiyo tuddi aa mozigo geŋ, y'olmide mozigo goole ki Romen.» ¹³ Aame Pilat y'illiga inkiŋo maŋ, Isa y'a y'udde ti paate, wo yoŋ y'a-guune ekki kaakido booro. Ume geŋ an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono doŋ k'Eber me. ¹⁴ Inkiŋo maŋ soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, a peedo t'ize diine maŋ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigagun enno!» ¹⁵ Maŋ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki y'odo, ki y'odo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigagun n'a ti y' taako ekk'undumu

---

* **19:13** 19.13 Gabata: Geŋ i-kaza bere, an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di sooru t'eego.

geŋŋo ko?» Kane deero doŋ sedefe an i di'n gimé onamí, an'de: «Mozigayey ti doolo'ŋ umbo. Mozigayey miŋ yoŋ soo, mozigo goole ki Romen.» ¹⁶ In'kino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a beezaŋ, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Maŋ kane asigiryagi an ti y' ziiɗa.

Isa ti undumzí

(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzí an di y' taakey, y'a t'udɗe t'adda geeger me, y'a iŋgile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono doŋ k'Eber an yi waaku Golgota†. ¹⁸ Aame an iiney a ume geŋŋo maŋ, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an aa tiike doŋ sire a sirpa k'Isa me, wede soŋ t'undumzí a kese k'ammade, wede soŋ t'undumzí a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riine ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geŋŋo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.» ²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadaŋ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geŋ yoŋ goppon ti geeger te, wo raaniya gette an riine t'ono doŋ k'Eber, t'ono Romen wo t'ono Girek pây. ²¹ Aame kane deero doŋ sedefe Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maŋ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yoŋ “mozigo Yawudiyagi” gette mentú. Ki raana: “Wede eŋ yi-t'ize tuddí,

† **19:17** 19.17 Golgota: Geŋ i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede.

y'ede yoŋ mozigo Yawudiyagi.”» ²² Maŋ Pilat y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ ni riinje geŋ, ni riinje baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko maŋ, kallagí an di ziki, an di dikkiɗa omagi piɗe, wede soŋ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayí goole, yoŋ geŋ an indigo miŋ inŋkino baa, t'awwa a-ti ɗiige ɗandi daa yeppiyo.

²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Yo eŋ in ti y' sittite ye, in t'iso teltel muntelliyo, wede tuuku i t'iira maŋ, y'a t'amba.» Geŋ inŋkino a-t'iide a ono ɗoŋ an riinje ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó goole an t'ize teltel muntelliyo‡.» Geŋ inŋkino munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t'ihira meedí, teema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siidfo Magdalla. ²⁶ Isa yi wolliyo'ŋ meedí, wo a sirpatú sanallusu wede yi y' giyye geŋŋo. Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋŋo.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Inŋkino maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe

(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)

²⁸ Tinŋ geŋ, Isa y'a zuune sulɗi pay a ti ɗiinge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ôrme.» Yi ruute inŋkino kono a-t'ette a ono ɗoŋ an riinje ti kaaga

‡ **19:24** 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

adda mattup ki Raa§. ²⁹ Aame geŋ i d'ede keyye boo ti toote suddo k'inŋi k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundi izop. An di zulpe adda toote geŋŋo, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwa toote geŋŋo maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti d'inge.» Inŋino maŋ y'a t'uttile eedí ki siido, maŋ y'a iili undi t'a t'udde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tud-
daŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero
Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike
ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko
geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye,
kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette,
tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Inŋino maŋ
an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ
k'an rooto an di dambe zoŋdaŋ an di t'inda, wo
an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone
onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.» ³² Maŋ
Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti
doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋŋo. Wede ki poone
an di dimbe zoŋdí, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame
an iide k'ume k'Isa maŋ, an wolliyo'ŋ yoŋ y'inda.
Inŋino maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋdí
me. ³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi
geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a
kaamiki a udde puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eŋ yi wulle
t'edayi suldi pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo
taayadaŋ me, wo onami eŋ yi rootiyo derec. Yoŋ
yi suune yi rootiyo ono doŋ derec, kono kune
toŋ kun d'ambe kay. ³⁶ Inŋino maŋ suldi pay eŋ

---

§ 19:28 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16.

a iina, kono a-t'ette a ono dɔŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toŋ ede an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla†.»

Doŋ eliyo Isa adda muuzo

(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)

³⁸ Saŋ maŋ tiŋ geŋ i d'ede wede soo sundí Yusup ti geeger k'Arimate. Yoŋ geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodibe itadí ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' deege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' d'iige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a did'ɔo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundí mirr kalsiya ti suldí doolo eediyadaŋ uŋse, attidí suma jeenu ada g'aɔo. ⁴⁰ Injino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an a-d'ibiti suldí eediyadaŋ uŋse, an di ŋilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldí eediyadaŋ uŋse, an di ŋilpiyo ŋilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Goppon ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toŋ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppon. Suldí geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

---

* **19:36** 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † **19:37** 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

20

Muuzo guguba

(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti wolleiyo'ŋ zumbulu wede an d'ŋkile a biza muuzo geŋ, d'ŋkilso a kese. ² In'kino maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyeer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋno, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeega aŋ wenda an t'iidiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tunda koo maŋ ay ki suune ye.» ³ Aame Piyeer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga in'kino maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko baadaŋ i jiire Piyeer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋooniyo k'adda muuzo. Yi wolleiyo'ŋ sarwilagi d'ŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taŋ booloŋ maŋ, Simo Piyeer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wolleiyo'ŋ sarwilagi d'ŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi d'ŋ an di gitte bizi'ŋ geŋ, kane'ŋ lobide zaapu a kese siidaŋ ti d'ŋ an di ŋilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye. ⁸ In'kino maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilde. ⁹ Bini onniyo gettiyo toŋ, kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye botto, ono d'ŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, saŋ Isa y'a-balda ti diine d'ŋ unto

geŋ me*. ¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime, an d'aahе ki boozaŋ.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla
(Markus 16.9-11)

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, ti-môolo. Kaŋ môolo geŋ t'a t'uttile, ti-ŋoonjiyo k'adda muuzo. ¹² Ti wolleiyo'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedi, wo soŋ a ume zoŋdi. ¹³ Kane maaleekiyagi geŋ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onamaŋ, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, aŋ wenda an t'iidiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geŋ t'a gilde, wo ti wolleiyo'ŋ Isa yi t'ihira a ume genno, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti ton-diyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iidiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.» ¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutu, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatu'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono doŋ k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo koŋ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune toŋ Meegugaŋ kay, k'ume Raazó wede a kune

* **20:9** 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

toṅ Raaguṅ kay.» ¹⁸ Injino maṅ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingile k'ume sanalliyagi. T'iide'ṅ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono d'ṅon yi ruuto me.

Isa yi gize tuddí a sanalliyagi

(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maṅ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiyee adda boy, boha'ṅ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geṅ, Isa y'an uuney an wolliyo'ṅ yi t'ihira a diinayan, maṅ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ²⁰ Aame y'an ti ruute injino maṅ, saṅ y'an d'iise kazita beydí ti ume wede an yi giira a sirpadí. Wo kane sanalliyagi ulbaṅ unṣe an wulle Galmeegaṅ geṅ me. ²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koono ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo k'adda duniya geṅ, kune toṅ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.» ²² Y'a ti ruute injino maṅ, y'an di biiha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamileṅ. ²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadí maṅ, Raa toṅ yi t'isa tambobino kay a oldikadí te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maṅ, oldikadí Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi geṅ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundí soo Ulo Roono, yoṅ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, yoṅ umbo. ²⁵ Aame Tomas y'iina maṅ, kane sanalliyagi ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de

Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydí ye, aame ni ki t'eela yelsadó adda bulđo ponte ye, wo beezó eŋ ni ki t'eela a bulđo ere an yi giira a sirpadí ye maŋ, onamgun eŋ ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana maŋ, kane sanalliyagi an t'ugiye sey adda boy, wo onniyo gette Tomas toŋ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maŋ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a diinayan, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koona ti kune.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydó me, k'agibi yelsadá, ki t'eelo adda. K'eli beezá pây ki t'agiba adda sirpadó, wo ki niikiyo'ŋ k'a oolo baa, ki zaapo addá a nuuno.»

²⁸ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeegó, wo kee Raazó.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono ki ni wulle t'edayá, wo uŋsuwo a kane đoŋ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addaŋ a nuŋ.»

³⁰ Isa y'ize'ŋ sulđi k'armika baadaŋ a daana sanalliyagí me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette. ³¹ Ono đoŋ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundí maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame sulđi geŋ i t'ingile maŋ, Isa y'an di-gize tuddí sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddí te.

² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo

Rooṅo, Natanayel wede ti Kana siidfo Galile, inṅi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geṅ an lekkiyo kaṅ soo. ³ Maṅ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Inṅino maṅ an d'ingile, an iiney maṅ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A didfo gette an ziwwe kee, puuniso soo toṅ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maṅ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye. ⁵ Inṅino maṅ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inṅi ki nuṅ, puuni kun uune dey?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.» ⁶ Inṅino maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun sedfo lebidfo ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maṅ an di zidde lebidfo ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maṅ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ṅ baadaṅ, lebidfo boo. ⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye geṅ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eṅ Galmeega!» Aame Piyer y'illiga eṅ Galmeega maṅ, kallayí wede goole yi t'iidiba geṅ yi t'usse, yi-ti dṅige adda k'ahu. ⁸ Wo kane sanalliyagi dṅoṅ soṅ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebidfo boo ti puuni gettiyo, kono kane'ṅ ti zenṅe dokki ye, suma k'oole meeda sire d'anjal. ⁹ Aame an ti dṅige a siidfo maṅ, an wolliyo'ṅ puuni ossiyto a biza k'uwwu, wo mappa a kese. ¹⁰ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni dṅoṅ kun ziko geṅ, kun soki miibi.» ¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siidfo lebidfo ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu ado, toṅ lebidfo a ki zitte ye. ¹² Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Inṅino maṅ

an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yoŋ Galmeega me. ¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa, y'an di-dikkifa, wo puuni toŋ y'an d'eele. ¹⁴ Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi, t'ume yi-bilde ti diine doŋ unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jiiire kane enno ko?» Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋi dambamó.» ¹⁶ Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» ¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune suldi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó. ¹⁸ Derec inŋino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulso geŋ ki kettiyo serraya ti siida, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa adda i dehu, wo aame ki t'iza goole maŋ, beyda k'an onda soken, a di ketta serraya wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» ¹⁹ Isa yi rootiyo inŋino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame

y'a ti ruute in̄kino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolliyó'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋŋo ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttilé k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?» ²¹ Piyer yi y'wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani daaniya.»

²³ In̄kino maŋ rabila gette a-tiipe, zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

²⁴ Yode sanallusu geŋŋo i rootiyo taaya ki suldi geŋ me, wo y'a ti'n riiŋe. Wo ay suune onamí yi rootiyo eŋ derec. ²⁵ Isa y'ize suldi ti doolo toŋ baadaŋ, wo aame an ti'n raaje pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi doŋ an raaje me.

**Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New
Testament)**

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23